

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ
& ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΜΕΡΙΧΑ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2010

Τα Υφαντά της Δρυοπίδας Κύθνου

ΤΑ ΥΦΑΝΤΑ ΤΗΣ ΔΡΥΟΠΙΔΑΣ ΚΥΘΝΟΥ

Στο φεινό ημερολόγιο του Συνδέσμου Δρυοπιδέων Κύθνου γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιαστούν μερικά από τα πιο χαρακτηριστικά θερμιώτικα υφαντά, τα οποία, εδώ και αρκετό καιρό, έχουν σχεδόν πλήρως εκτοπισθεί από τα αντίστοιχα βιομηχανικά. Μιλώντας για τα υφαντά της Δρυοπίδας, θα αναφερθούμε στην υφαντική τέχνη στα Θερμιά στο σχετικά πρόσφατο παρελθόν, όπως μάς την περιέγραψαν οι μεγαλύτερες γυναίκες του Χωριού.

Η υφαντική τέχνη σημαίνει τη συγκεκριμένη τεχνική της ύφανσης, δηλαδή τη διαπλοκή των νημάτων για τη δημιουργία του υφάσματος· αλλά συχνά δηλώνει και ολόκληρο τον κύκλο παραγωγής των υφαντών και επομένως εμπιέχει διάφορες επιμέρους τεχνικές, όπως τη δημιουργία του νήματος και τη βαφή του, το διάσιμο του στημονιού και το στίσιμο της κρεβαταριάς.

Τα παλιότερα χρόνια, στην αγροτοποιμενική Ελλάδα, η υφαντική τέχνη αποτελούσε αναπόσπαστο στοιχείο της σύνολης παραγωγικής δραστηριότητας του αγροτικού νοικοκυριού. Χωρίς αυτήν, η επιβίωση του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού, ο οποίος αντλούσε τα προς το ζην από την καλλιέργεια της γης και την εκτροφή των ζώων, ήταν αδύνατη. Αλλά και όταν άρχισε να αναπτύσσεται το εμπόριο, το περίσσειμα που παρείχε τη δυνατότητα ν' αγορασθούν κάποια προϊόντα, συμπληρωματικά της αγροτικής παραγωγής, ήταν ελάχιστο. Η παράλληλη ενασχόληση της νοικοκυράς, αλλά και γενικότερα του γυναικείου πληθυσμού, με την υφαντική ήταν απολύτως αναγκαία για να μπορέσει η οι-

κογένεια να επιβιώσει, εξασφαλίζοντας τα απαραίτητα υφαντά για τα στρωσίδια, τα σκεπάσματα, το ρουχισμό κ.λπ.

Σήμερα, που έχουμε πια αστικοποιηθεί σαν κοινωνία και προμηθευόμαστε σχεδόν τα πάντα από την αγορά, εκείνο που μας προξενεί εντύπωση, είναι το μέγεθος του μόχθου της νοικοκυράς και των νέων κοριτσιών που απαιτούσε η παραγωγή του μάλλινου νήματος, η βαφή του, το διάσιμο του και τέλος η ύφανσή του. Απορούμε όμως και για το πώς, μέσα απ' αυτή την τόσο κοπιαστική δραστηριότητα που αναπτυσσόταν παράλληλα με τις άλλες αγροτικές εργασίες, η υφάντρα μπορούσε να μετατρέπει το μόχθο σε τέχνη, φτιάχνοντας υφαντά που σήμερα προκαλούν το θαυμασμό μας.

Τα υφαντά που παρουσιάζουμε φέτος στο ημερολόγιο του Συνδέσμου, είναι αδιάψευστοι μάρτυρες της υψηλής αισθητικής που χαρακτηρίζει την υφαντική τέχνη και στα Θερμιά. Ωραία υφαντά βέβαια βρίσκουμε και σε άλλες περιοχές της πατρίδας μας αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο. Κάθε τόπος όμως βάζει τη δική του σφραγίδα, τον δικό του τρόπο έκφρασης και αίσθησης του ωραίου και, γι' αυτό, ο ίδιος τύπος υφαντού δεν απαντάται με την ίδια μορφή σε όλες τις περιοχές.

Στην παραδοσιακή υφαντική, η ομορφιά συνήθως συμβαδίζει με την στερεότητα, την υψηλή ποιότητα και την αντοχή του υφαντού στο χρόνο. Χαρακτηριστικά εντελώς διαφορετικά από εκείνα των περισσότερων βιομηχανικών υφαντών της γρήγορης ανάλωσης ενός κόσμου που συνεχώς τρέχει να ικανοποιήσει ανάγκες, οι οποίες είναι σε μεγάλο βαθμό τεχνητές.

Τέχνη λοιπόν και ομορφιά εκπέμπουν τα θερμώτικα υφαντά στο μέτρο της ανάγκης, στην μικροκλίμακα της έλ-
λειψης. Και μέσ' στην ομορφιά ο έρωτας, πανταχού παρών,
καθώς ο χτύπος της κρεβαταριάς που 'ρχεται από το ανω-
γάκι, δεν υπογραμμίζει απλά την εργώδη προσπάθεια της
νέας που υφαίνει τα προικιά της, αλλά γίνεται ταυτόχρονα
και κάλεσμα αντάμωσης με τον καλό της.

*«Όταν περνάω αγάπη μου το δρόμο του σπιτιού σου
πολύ γρήγος μου φαίνεται ο ήχος τ' αργαλειού σου»*

τραγουδούσε παλιά ο Στέφανος Μαρτίνος για να συμπλη-
ρώσει ο Γερο-βιολιτζής στο CD του Συνδέσμου «Ένα τρα-
γούδι θε να πω» με το δημοτικό τραγούδι:

*«Την ευχή μου να 'χεις
αργαλειό να μάθεις
άντε χέρια πόδια να κοννάς
τη σαΐτα να περνάς.*

*Να περνάς το χτένι
ν-η κόρη που το φαίνει
άντε να περνάς και τ' αργαλειό
με τα χεράκια σου τα δυο»*

Ευχή λοιπόν για την τόσο ωφέλιμη δραστηριότητα, που
πάει μαζί με την τρυφερή εικόνα της όμορφης νιάς που
χτυπά τον αργαλειό της με τα δυο της τα χεράκια. Αλλά και
σήμερα ο απόηχος του ζωντανού αργαλειού, ως ωφέλιμου
εργαλείου και ως μέσου ερωτικού καλέσματος, διασώζεται
καθώς χορεύουμε στο ρυθμό του συρτού:

*«Δικός μας είν' ο αργαλειός
μαύρα γηινά μου μάτια
αχ δικό μας και το χτένι*

*δική μας είν' κι η κοπελιά
που φαίνει και ζυφαίνει
και το νου μου τότε παίρνει»*

Οι ίδιες όμως οι υφάντρες, επειδή ήταν αναγκασμένες να
κάθονται πολλές ώρες στον αργαλειό, σε μια ορισμένη
στάση, τραγουδούσαν στενάζοντας:

*«Το κέντημα είναι γλίστρημα
κ' η ρόκα είναι σεργιάνι
μα αυτός ο δόξιος ο αργαλειός
είναι σκληριά μεγάλη».*

Κάματος, λοιπόν, μόχθος, και συνάμα αίσθηση και έκ-
φραση του ωραίου, χαρακτηρίζουν τη δραστηριότητα του
αγροτικού νοικοκυριού, στο οποίο ο ρόλος της γυναίκας έχει

δεσπόζουσα σημασία, καθώς δεν περιορίζεται στην καθ'
αυτό πρωτογενή παραγωγή, αλλά επεκτείνεται σε τομείς
που αργότερα θα καλυφθούν από τη βιομηχανία στους
κλάδους των τροφίμων, της υφαντουργίας κ.λπ.

Και ο αργαλειός; Πολύτιμο και σύνθετο εργαλείο, του
οποίου το στήσιμο και η λειτουργία απαιτούν εξειδικευμέ-
νες γνώσεις και ιδιαίτερη επιδεξιότητα. Αποτελεί δε περι-
ουσιακό στοιχείο, το οποίο μεταβιβάζεται από τη μάνα
ακόμα και στο γιό, όπως αποκαλύπτεται από δωρητήριο
συμβόλαιο του έτους 1865, το οποίο ανίχνευσε η δικηγό-
ρος κ. Μαριέττα Γεωργούλη στο υποθηκοφυλακείο της Κύ-
θνου και ευγενώς διάθεσε για τις ανάγκες της παρούσας έκ-
δοσης.

Δωρητήριον.-. 707.- πράξεως

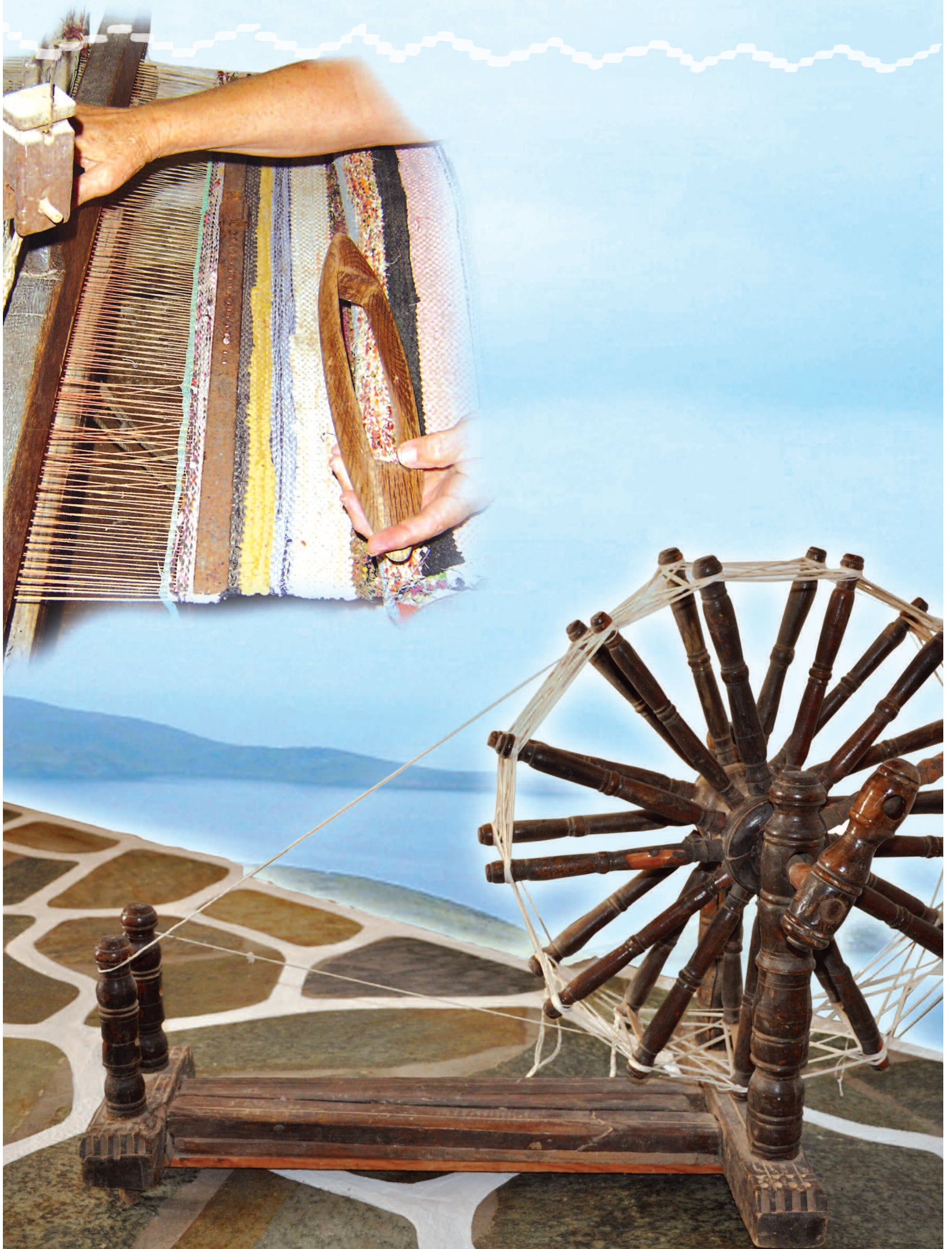
*Έν Δρυοπίδι Κύθνον σήμερον τήν ἑκτὴν τοῦ μηνός Νοεμ-
βρίου τοῦ χιημοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ πέμπτου ἑ-
τους ἡμέραν Σάββατον ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου
Δρυοπίδος καὶ Κύθνον Ἰωάννου Δημάκη ἐδρεύοντος καὶ κα-
τοικοῦντος εἰς τὸν Δῆμον Δρυοπίδος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ
ἐν τῇ πόλει τοῦ Δήμου Δρυοπίδος ἔνθα κληθεὶς μετέβην ἐμφα-
νισθέντες αὐτοπροσώπως οἱ γνωστοὶ μοι καὶ ἄσχετοι συγγε-
νεῖας κύριοι δωρεῖ εἰς τὸν ρηθέντα νιόν της τὰ
ἑξῆς κινητὰ καὶ ἀκίνητα κτήματα αὐτῆς. Πρῶτον το χωράφιόν
της εἰς τὴν θέσιν ἀπὸ κινητὰ μία κρεβαταρία μεθ'
ὅλων αὐτῆς τὰ ἀναγκαῖα ἥτοι κτένια, ἀντία καὶ λοιπά καὶ ἕνα
μονόπανο ἅπαντα ἀξίας δραχμῶν εἴκοσι*

Το εισαγωγικό αυτό σημείωμα κλείνει μ' ένα εύλογο
ερώτημα. Κατά πόσον δηλαδή η τέχνη της υφαντικής που
μοιάζει να 'χει χαθεί, θα μπορούσε να αναβιώσει στο νησί
με διαφορετικούς όρους από το σχετικά πρόσφατο παρελ-
θόν, σε μια εποχή που οι ανθρωπίνες ανάγκες έχουν αλ-
λάξει ριζικά και τα παλιά ωραία υφαντά είτε έχουν χαθεί,
είτε βρίσκονται βαθιά μέσα στις κασέλες. Η απάντηση στο
ερώτημα αυτό ξεπερνά κατά πολύ το πλαίσιο αυτού του ημε-
ρολογίου. Εδώ απλά κάνουμε μια προσπάθεια να τα κατα-
γράψουμε ανατρέχοντας στις μνήμες των μεγαλύτερων εν
ζωή θερμιωτών και να τα φωτογραφίσουμε, ελπίζοντας οι
νεότεροι να τα μάθουν και να τα εκτιμήσουν όπως τούς πρέ-
πει. Τα υπόλοιπα θ' ακολουθήσουν.

Για το Σύνδεσμο Δρυοσιπιδέων Κύθνου
Στάμη Τοικοπούλου-Μαρτίνου

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ
& ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

Η προετοιμασία του μαλλιού και το διάσιμο του στημονιού

Για να γίνει η ύφανση των βαμβακερών και των μάλλινων υφασμάτων στην *κρεβαταριά*, ήταν απαραίτητα το *στημόνι* και το *υφάδι*. Το στημόνι ήταν το νήμα που απλωνόταν κατά κλωστές από το ένα *αντί* της κρεβαταριάς και έφθανε μέχρι το άλλο. Το στημόνι ήταν γερό βαμβακερό νήμα του εμπορίου. Μπορούσε επίσης να είναι από λεπτό μάλλινο νήμα, που έκαναν οι ίδιες οι γυναίκες με τη ρόκα και το αδράχτι. Το *υφάδι* ήταν το βαμβακερό ή μάλλινο νήμα που το περνούσαν με την σαΐτα ανάμεσα από τις κλωστές του στημονιού και το κτυπούσαν με το χτένι, ώστε να σμίξουν και να σφίξουν μεταξύ τους οι κλωστές και να γίνει έτσι το ύφασμα. Για την ύφανση πάνινων υφασμάτων χρησιμοποιούσαν βαμβακερό νήμα, διαφόρων χρωμάτων, που το αγόραζαν από το εμπόριο. Για την ύφανση μάλλινων σκεπασμάτων ή στρωσιδίων, χρησιμοποιούσαν σαν πρώτη ύλη το μαλλί του προβάτου ή της κατσίκας.

Προετοιμασία του μάλλινου νήματος

Τα πρόβατα στα Θερμιά τα κουρεύανε δυο φορές το χρόνο. Τα πρωτοκούρευαν τον Μάη μήνα, μετά τ' Άη Γιωργιού που «θε' να ξεσταθεί η μέρα», αφού πρώτα τα κολυπούσαν στη θάλασσα για να καθαρίσει το μαλλί τους. Το μαλλί αυτό ήταν μακρύ και μπορούσαν να το τυλίγουν όλο μαζί και να το κάνουν ένα *στρίμμα*. Τα στρίμματα πρώτα τα ζεματούσαν για να φύγει ο *μαθόρρουπος* (ο *οίσιπος*, δηλαδή το φυσικό λίπος του μαλλιού) και μετά τα πλένανε. Αφού τα στέγνωναν τα 'ξαιναν με το χέρι ή με την ξάστρα, μια ξύλινη ξύστρα με σιδερένια δοντάκια. Από αυτό το μαλλί διάλεγαν τα πιο μακριά κομμάτια και τα πιο ωραία και, αφού τα 'ξαιναν, δηλαδή τα αραίωναν ελαφρά, τα μάζευαν σε μικρές μπάλες, τις λεγόμενες τουλούπες, τις οποίες βάζανε στη ρόκα και άρχιζαν το γνέσιμο. Μ' αυτά τα μακριά μαλλιά ύφαιναν τα λεπτά υφαντά, τα *δισάκια* και τις *καρβατζίκες*. Τα μαλλιά που απέμεναν, και που ήταν συνήθως άγρια και μπλεγμένα, τα 'πλεκαν και τα κάνανε παστούρες.

Τον Αύγουστο μετά του Σωτήρα, αφού κολυπούσαν και πάλι τα πρόβατα και τα ξανακούρευαν. Τη φορά αυτή δεν κούρευαν ολόκληρο το πρόβατο αλλά άφηναν ανέπαφο το μαλλί στη ράχη του, κάνοντας ένα σαμάρι, γιατί ερχόταν ο χειμώνας και το πρόβατο έπρεπε να έχει πολύ μαλλί για να προφυλαχθεί από το κρύο. Το μαλλί που έπαιρναν αυτή τη φορά ήταν κοντό και γι' αυτό το έλεγαν *κοηλόκουρο* (: κοντοκουρεμένο). Το κολόκουρο μαλλί που ήταν μαλακό το σιβάζανε, δηλαδή το ξαίνανε με το *δοξάρι*, που ήταν ένα ξύλο «ζαβό, ξαργιτάρικο», του οποίου η μια άκρη ήταν κυρτή. Πάνω στο δοξάρι βάζανε την *κόρδα*, μια τρίχα από βουβάλι αγοραστή με τη βοήθεια της οποίας ξαίνανε το μαλλί. Η όλη κατασκευή θύμιζε το δοξάρι του βιολιού. Το ξασμένο μαλλί το στερέωναν στη ρόκα για να το γνέσουν και να γίνει το νήμα.

Η ρόκα ήταν φτιαγμένη συνήθως από ξύλο λυγαριάς και πάνω της είχε δεμένο ένα χοντρό σπάγκο, τον κλώνο, με τον οποίο στερέωναν την τουλούπα του μαλλιού. Με τη βοήθεια

του αδραχτιού άρχιζαν το γνέσιμο, στερεώνοντας τις ρόκες συνήθως κάτω από τη μασχάλη. Με το αριστερό χέρι έπαιρναν μαλλί από τις τουλούπες και το έστριβαν. Συνέχιζαν το στρίψιμο με τον αντίχειρα και το δείκτη του δεξιού χεριού. Στη συνέχεια, γύριζαν δυνατά το αδράχτι πάνω στο οποίο είχαν δέσει την άκρη του νήματος, όπως γυρίζουμε τη σβούρα, και έτσι λίγο-λίγο το μαλλί περιστρέφονταν και γινόταν κλωστή. Στην κάτω άκρη του αδραχτιού ήταν στερεωμένο το σφεντύλι (σφονδύλι), για να δίνει βάρος στο αδράχτι και να περιστρέφεται πιο γρήγορα. Με την περιστροφή το μαλλί κλώθεται, και το νήμα τυλίγεται γύρω από το αδράχτι. Το μάλλινο νήμα το έκαναν λεπτό ή χονδρό, περισσότερο ή λιγότερο στριμμένο, ανάλογα με το τι ήθελαν να υφάνουν. Το γνεσμένο το νήμα το τύλιγαν στο τυλιάδι (τυλιγάδι) και το έκαναν ματσάκια, τα οποία έβαφαν. Στη συνέχεια τα βάζανε στη *σβία* και τύλιγαν το νήμα στα μασούρια.

Προετοιμασία του στημονιού

Τα παλιότερα χρόνια το βαμβακερό νήμα, πριν το χρησιμοποιήσουν, το 'βάζαν στη σκάφη και το μούλιαζαν με ζεστό νερό, στο οποίο πρόσθεταν και αλεύρι και το κολλάριζαν για να μην σπάνε οι κλωστές κατά την ύφανση. Στη συνέχεια το άπλωναν στις καλαμιές να στεγνώσει. Αφού στέγνωσε, το έβαζαν στην *ανέμη* και το *καθαμίζανε*, το τύλιγαν δηλαδή στο *καθαμοκάνι*. Το τυλιγμένο νήμα το πηγαιναν στη *διάστρα* (= ισιάστρα) η οποία ίσωνε και διέτασσε τις κλωστές του στημονιού για το πέρασμά του στον αργαλειό.

Το διάσιμο του στημονιού

Το τελευταίο στάδιο της προετοιμασίας πριν την ύφανση ήταν το *διάσιμο* του στημονιού, δηλαδή η διάταξη του νήματος του στημονιού για το πέρασμά του στον αργαλειό. Στο Χωριό, ενώ όλες οι γυναίκες ήξεραν να υφαίνουν, ελάχιστες ήταν οι διάστρες που ήξεραν να στήνουν τον αργαλειό. Η διάστρα είχε στήσει στα χωράφια *πάγλους* (πασσάλους) πάνω στους τοίχους των περιφράξεων. Ανάλογα με το πόσο μακρύ πανί ήθελε να υφάνει η υφάντρα, 50 ή 60 ή 70 πήχες, η διάστρα πήγαινε στον αντίστοιχο τοίχο και τύλιγε το νήμα γύρω από τους πάλους πηγαινοερχόμενη από τον ένα στον άλλο. Γι' αυτό και όταν κανένα παιδί δεν καθόταν ήσυχο του έλεγαν «κάτσε κάμω πια, που πας κι έρχεσαι σαν τη διάστρα». Όταν η διάστρα *διαζότανε το νήμα πάνω στους πασσάλους*, έβαζε κάθε πέντε πήχες ένα σημάδι. Σημάδευε την κλωστή σαλιώνοντας το δάκτυλό της και πιάνοντας λίγο χώμα. Το πόσες φορές θα πηγαινοερχόταν εξαρτώνταν από το ύφασμα που θα υφαινόταν στη συνέχεια και άρα από το αντίστοιχο χτένι που θα χρησιμοποιούσε η υφάντρα. Τις κλωστές του στημονιού τις μετράγανε κατά ζευγάρια και ανάλογα με τον αριθμό των ζευγαριών προσδιόριζαν και το πλάτος του πανιού που θα ύφαιναν. Στη συνέχεια η διάστρα έφερνε το νήμα και το έβαζε στον αργαλειό που γινόταν πλέον στημόνι.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
				† ΠΕΡΙΤΟΜΗ Ι. ΧΡΙΣΤΟΥ, Βασιλείου του Μεγάλου	Σιλβέστρου Ρώμης, Θεαγένης ιερομάρτ., Θεοπίστου μάρτ.	† ΠΡΟ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ Μαλαχίου προφήτου, Γορδίου, Θωμαίδης μάρτ.
				1	2	3
Σύναξις 70 Αποστόλων, Θεοκτίστου	Θεοπέμπτου, Θεωνά, Συγκλητικής (νηστεία)	† ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ	† Σύναξις Ιωάννου του Προδρόμου και Βαπτιστού	Γεωργίου Χοζεβίτου	Πολυέκτου μάρτ., Ευστρατίου οσ., Παρθένας μάρτ.	† ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΩΤΑ, † Γρηγορίου Νύσσης, Δομετιανού, Μαρκιανού
4	5	6	7	8	9	10
Θεοδοσίου, Αγαπίου οσ.	Τατιανής μάρτ., Ευθασίας, Μερτίου	Ερμούλου και Στρατονίκου, Μαξίμου Κουσκοκαλ.	Αγνής μάρτ., Των εν Σινά & Ραϊθώ Πατέρων	Παύλου, Ιωάννου Καλυβίτου, Πανσασίου	Προσκύνησις αλύσεως Αποστόλου Πέτρου	† ΙΕ' ΛΟΥΚΑ, † Αντωνίου Μεγάλου, Αντωνίου Βερ., Γεωργίου νεομάρτ.
11	12	13	14	15	16	17
Αθανασίου και Κυρίλλου	† Μάρκου Ευγενικού, Μακαρίου Αιγυπτ., Μακαρίου Αλεξ.	† Ευθυμίου του Μεγάλου, Ζαχαρίου, Ευσεβίου	Μαξίμου ομολογητού, Αγνής, Νεοφύτου, Ακύλα	Τιμοθέου αποστ., Αναστ. Πέρσου, Ιωσήφ	Κλήμεντος Αγκύρας, Διονυσίου εν Ολύμπω	† ΤΕΛΩΝΟΥ-ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ, Ξένης οσ., Βαβύλα ιερομάρτ., Φίλωνος οσ.
18	19	20	21	22	23	24
† Γρηγορίου Θεολόγου, Αυξεντίου	Ξενοφώντος οσ. και συνοδείας αυτού	† Ανακομιδή λειψάνων Ιωάννου Χρυσοστόμου	Εφραίμ του Σύρου, Παλλαδίου, Χάρτιος μαρτ.	† Ανακομιδή λειψάνων Ιγνατίου Θεοφόρου	† Των Τριών Ιεραρχών (Εορτή της παιδείας)	† ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ, Κύρου και Ιωάννου Αναργ., Ηλία Αρδούνη
25	26	27	28	29	30	31

(μεγάλη φωτογραφία)
Στρωσίδια του σπιτιού
φωτ.: Γιώργος Βοσδογάνης

Η κρεβαταριά

Ο αργαλειός είναι μια ξύλινη κατασκευή, αρκετά πολύπλοκη, και απαντάται με διάφορα ονόματα, όπως εργαλειός, ανυφαντήρι, αργαστήρι, αντίας (Χίος), ανυφανταριό (Κρήτη), κράβατο, κρεβαταριά κ.ά., τελερίν (Κύπρος).

Τον αργαλειό στα Θερμιά τον λένε *κρεβαταριά*. Παλιά, τις κρεβαταριές στο Χωριό τις έφτιαχναν οι ντόπιοι μαραγκοί. Όταν ήθελαν να τις μεταφέρουν σε άλλο μέρος, μπορούσαν να τις ξεστύνουν και να τις ξαναστύνουν. Συνήθως τις είχαν σε ένα δωματιάκι απομονωμένο από το υπόλοιπο σπίτι, στο ανώι ή κάπου αλλού. Η λειτουργία της κρεβαταριάς στηρίζεται στην προσπάθεια να διασταυρωθούν, ένα προς ένα, τα κάθετα και τα οριζόντια νήματα, το *στημόνι* και το *υφάδι*. Το στημόνι το 'βαζε με ειδική τεχνική στον αργαλειό η *διάστρα* και η υφάντρα ύφαινε με το υφάδι.

Η κρεβαταριά φτιαχνόταν από τέσσερα ισομεγέθη γερά ξύλα, τα οποία τοποθετούνταν όρθια. Τα ξύλα αυτά τα στερέωναν με άλλα οριζόντια ξύλα και η όλη κατασκευή σχημάτιζε ένα παραλληλεπίπεδο. Τα δυο οριζόντια ξύλα, που ήταν τοποθετημένα στο πάνω μέρος της κρεβαταριάς, είχαν *σκαθιά* (εγκοπές), οκτώ το ένα και πέντε το άλλο, για να μετακινούνται μπρος-πίσω οι μίτοι και το πέταλο. Οι *μίτοι* ή *μιτάρια* ήταν δύο παράλληλα κυλινδρικά ξυλαράκια που πάνω τους ήταν δεμένοι πολλοί λεπτοί σπάγγοι. Τους μίτους τούς στερέωναν με σχοινιά σε δύο *πλητασούνια* (ξύλινους μακαράδες ή καρούλια) για να μπορούν να μετακινούνται πάνω-κάτω, και στη συνέχεια, έδεναν τα σχοινιά σε δύο ξύλα ή καλάμια που τα τοποθετούσαν στο πάνω μέρος της κρεβαταριάς. Στο κάτω μέρος οι μίτοι ήταν συνδεδεμένοι με τις *πατήθρες*, ξυλάκια σαν τα πεντάλ του αυτοκινήτου. Σ' ένα ακόμη ξύλο στο πάνω μέρος της κρεβαταριάς ήταν στηριγμένο το *πέταλο*, που ήταν φτιαγμένο από δυο ξύλα που είχαν μια υποδοχή, για να μπαίνει μέσα και να στηρίζεται το χτένι. Το πέταλο στο πάνω μέρος του είχε μια ξύλινη λαβή για να το κρατάει η υφάντρα. Στις στενές πλευρές της κρεβαταριάς περιστρέφονταν δύο *αντιά*, τα οποία βάζανε στις υποδοχές που είχαν τα όρθια ξύλα της κρεβαταριάς. Πάνω στο *πισαντί* (πισινό αντί) τυλιγόταν το στημόνι ενώ στο άλλο αντί, που βρισκόταν μπροστά από την υφάντρα, τυλιγόταν το υφασμένο πανί.

Η πιο πολύπλοκη εργασία ήταν το πέρασμα του στημονιού στον αργαλειό. Απ' αυτό εξαρτιόταν το είδος της ύφανσης και η διακόσμηση του υφαντού. Η διάστρα έφερνε το νήμα που είχε διάσει στους πάλους, να το βάλει στην κρεβαταριά για να γίνει το στημόνι. Στερέωνε με τον *έγκαρδο* την μια άκρη του στο πισαντί και άρχιζε να το τυλίγει γύρω του. Ο έγκαρδος ήταν μια λεπτή σιδερένια βέργα ή ένα πολύ λεπτό καλάμι. Καθώς τυλίγε το στημόνι στο αντί, κάθε φορά που εύρισκε κλωστές που πάνω τους είχαν σημάδια από το διάσιμο, έβαζε σε κοντινές αποστάσεις τρεις κούτσες για να συγκρατήσει τις κλωστές πάνω στο αντί. Τις κούτσες τις έφτιαχναν κόβοντας στα τέσσερα ένα καλάμι που είχε μήκος όσο το πλάτος του υφάσματος που θα ύφαιναν. Η διά-

στρα πληρωνόταν ανάλογα με το πόσες κούτσες στημόνι έβαζε. Μετά έφερνε μπροστά το στημόνι και περνούσε ανάμεσα στις κλωστές του δύο ολόκληρα καλάμια. Το κάθε ένα απ' αυτά χώριζε τις κλωστές του στημονιού σε δύο ομάδες. Επειδή ανάμεσα στα δυο καλάμια σταυρώνανε οι κλωστές του στημονιού, τα λέγανε *σταυροκάλαμα*.

Μετά η διάστρα περνούσε το στημόνι στους μίτους με τους οποίους θα γίνονταν τα σχέδια κατά την ύφανση. Έπιανε τον κάθε ένα σπάγκο του μιταριού και στρίβοντάς τον στη μέση με το δάκτυλό της έκανε μια μικρή θηλιά. Μέσα από αυτή τη θηλιά περνούσε με βελονάκι ένα ζευγάρι κλωστές του στημονιού. Για να γίνει στέρεα η ούγια του υφαντού, δηλαδή η άκρη του, περνούσε στην αρχή και το τέλος από την ίδια θηλιά τρεις διπλές κλωστές του στημονιού μαζί. Για να υφάνουν κουρελούδες χρειάζονταν να μπουν στην κρεβαταριά δύο μίτοι. Για το πανί της *πραμάτισης* χρειάζονταν τέσσερις μίτοι.

Στη συνέχεια, περνούσε με την τοιμπίδα τις κλωστές του στημονιού ανάμεσα από τα δόντια του *χτενιού*. Τα χτένια δεν ήταν όλα ίδια, άλλα ήταν πιο πυκνά και άλλα πιο αραιά. Για να υφάνουν μια κουρελού χρειάζονταν χτένι με 100 δόντια χοντρά σαν τα δόντια της τσατσάρας, ενώ για ένα λεπτό βαμβακερό πανί χρειάζονταν χτένι με 200 δόντια. Επειδή τα χτένια ήταν αγοραστά πρόσεχαν πολύ να μη σπάσει κανένα δόντι τους, γιατί τότε ήταν άχρηστα. Το χτένι έμπαινε μέσα στο πέταλο. Αφού περνούσε η διάστρα το στημόνι μέσα στο *ξηλόχτενο*, τραβούσε λίγο και το τύλιγε στο μπροστινό αντί, στερεώνοντας τις κλωστές του με έναν ακόμη έγκαρδο. Στη συνέχεια, στερέωναν το μπροστινό αντί με το *παλινκόχερο* για να μην περιστρέφεται κατά την ύφανση. Τέλος αντιστήριζαν μ' ένα σίδερο στον τοίχο την κρεβαταριά και ύστερα άρχιζε η ύφανση.

Μπροστά από το μπροστινό αντί υπήρχε μια τάβλα που χρoσίμευε για να κάθετα η υφάντρα. Για να υφάνει περνούσε το υφάδι σε μασούρι το οποίο έβαζε στη σαΐτα. Ανάλογα με το πόσο λεπτό ή χοντρό ήταν το νήμα χρησιμοποιούσε και το κατάλληλο μασούρι και την αντίστοιχη σαΐτα, μικρότερη ή μεγαλύτερη.

Για να συγκρατεί η υφάντρα το πανί που ύφαινε τεντωμένο κι έτσι να μπορεί να υφαίνει καλύτερα και ευκολότερα, στερέωνε πάνω του την *ζίγκλα* (τεντώστρα). Καθώς προχωρούσε η ύφανση και μεγάλωνε το πανί, η υφάντρα μετακινούσε όλο και προς τα πίσω τους μίτους και το πέταλο, αλλάζοντάς τους θέση στα δόντια. Όταν έφταναν στο τελευταίο δόντι, αφού πια είχε υφάνει κάμποσο πανί ή υφάντρα, έβγαζε τον έγκαρδο και το τύλιγε στο μπροστινό αντί, ενώ ταυτόχρονα ξετύλιγε στημόνι από το πισινό αντί. Συνεχίζοντας με αυτό τον τρόπο ύφαινε το υφαντό. Η δουλειά στον αργαλειό απαιτούσε δύναμη χεριών και συντονισμό κινήσεων, μια και η υφάντρα χρησιμοποιούσε ταυτόχρονα χέρια και πόδια. Γι' αυτό τη θεωρούσαν πολύ επίπονη.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ
& ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
Τρύφωνος, Περπέτουας	† Η ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ, Ιορδάνη, Γαβριήλ	Συμεών Θεοδόχου, Άννης προφ.	Ισιδώρου Πηλουσιώτου, Ιωάννου οσ., Αβραμίου ιερομάρτ.	Αγάθης μάρτ., Πολυεύκτου Κων/λεως, Θεοδοσίου οσ.	† Ψυχοσάββατο, † Φωτίου Κων/λεως, Βουκόλου επισκ. Σμύρνης	† ΑΠΟΚΡΕΩ, Παρθενίου Λαμπάκου, Λουκά του εν Στειρίω
1	2	3	4	5	6	7
Θεοδώρου Στрат., Ζαχαρίου προφ.	Νικηφόρου μάρτ., Μαρκέλλου επισκ., Παγκρατίου επισκ.	† Χαλαμπους ιερομάρτ., Ζήνωνος ταχυδρόμου	† Βλασίου ιερομάρτ., Θεοδώρας βασιλ.	Μελετίου Αντιοχείας, Αντωνίου Κων/λεως, Χρήστου νεομάρτ.	Ακύλα, Πρισκίλλης αποστ., Μαρτινιανού οσ.	† ΤΥΡΟΦΑΓΟΥ, Αυξεντίου, Αβραάμ, Μάρωνος οσ.
8	9	10	11	12	13	14
† Καθαρά Δευτέρα, Ονησίμου αποστ., Ευσεβίου οσ., Μαΐωρος μάρτ.	Φλαβιανού επισκ. Κων/λεως, Παμφίλου μάρτ.	Θεοδώρου Τήρωνος, Μαρίας ισαποστ., Θεοδώρου Μυτ.	Λέοντος επισκ. Ρώμης, Αγαπητού, Σιναιού ομολ.	† Α' ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ † Φιλοθέης Αθηνάιας, Αρχίππου, Φιλήμονος, Απφίας	† Αγ. Θεοδώρου, μνήμη του δια κολ. θαύματος, Λέοντος, Αγάθωνος Ρώμης Βησσαρίωνος οσ.	† Α' ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Ορθοδοξίας), Τιμοθέου οσ., Ευσταθίου Αντιοχείας
15	16	17	18	19	20	21
Των εν τοις Ευγενίου μάρτ.	† Πολυκάρπου Σμύρνης ιερομάρτ., Προτερίου ιερομάρτ.	† Α' & Β' εύρεσις κεφαλής του Προδρόμου	Ταρασίου Κων/λεως, Ρηγίνου επισκ. Σκοπέλου	† Β' ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ, Φωτεινής ισαποστ., Πορφυρίου Γάζης, Θεοκλήτου μάρτ.	Προκοπίου Δεκαπολίτου, Στεφάνου γηροκόμου	† Β' ΝΗΣΤΕΙΩΝ, Γρηγορίου Παλαμά, Βασιλείου ομολ., Κασσιανού
22	23	24	25	26	27	28

ΜΑΡΤΙΟΣ

Το πανί της πραγμάτισης

Πανί της πραγμάτισης ονόμαζαν στη Δρυοπίδα το πανί που το ύφαιναν σχηματίζοντας σχέδια κατά την ύφανσή του. Για να γίνει το πανί της πραγμάτισης η *διάστρα* περνούσε το στημόνι σε τέσσερις μίτους αντί για δύο που χρησιμοποιούσαν για να υφάνουν πιο απλά υφαντά, όπως για παράδειγμα τα χράμια και τις κουρελούδες. Η διάστρα περνούσε τις κλωστές του στημονιού στους μίτους ανάλογα με το σχέδιο που ήθελε να υφάνει η υφάντρα και στο τέλος της υποδείκνυε και τον τρόπο που θα γινόταν το συγκεκριμένο σχέδιο. Της υποδείκνυε, δηλαδή, τη σειρά με την οποία έπρεπε να πατάει τις *πατήθρες*, τα *ποδαρικά*, που θα οδηγούσαν το σχέδιο που ήθελε να υφάνει. Για να μην ξεχνά η υφάντρα τη σειρά, η διάστρα της την σημείωνε πάνω στον αργαλειό π.χ. μπροστινό μεσιανό, μεσιανό ακριανό.

Οι *μίτοι*, τα *μιτάρια*, ανεβοκατεβαίνουν με τη βοήθεια των *ποδαρικών* (*πατήθρες*) που βρίσκονται στα πόδια της υφάντρας και ήταν δεμένοι από αυτά. Πατώντας ένα ποδαρικό η υφάντρα, έκανε το μιτάρι, που ήταν δεμένο σ' αυτό, να κατέβει και κατά συνέπεια να κατέβουν και εκείνες οι κλωστές του στημονιού που ήταν περασμένες σε αυτό. Τότε ανάμεσα στις κλωστές του στημονιού εδημιουργείτο ένα κενό, ένα *μάτι*, μέσ' από το οποίο περνούσε η υφάντρα τη σαΐτα με το υφάδι, που ήταν τυλιγμένο στο μασούρι της. Στη συνέχεια η υφάντρα πατούσε το άλλο ποδαρικό, οπότε κατέβαινε το άλλο μιτάρι και έτσι σταύρωναν οι κλωστές του στημονιού, κλείνοντας ανάμεσά τους το υφάδι. Με το χτένι χτυπούσε η υφάντρα την κλωστή που μόλις είχε περάσει για να σμίξει και να σφίξει με τις άλλες που είχαν ήδη υφανθεί και έτσι να γίνει το ύφασμα. Αν ήθελε να γίνει πυκνό το υφαντό, χτυπούσε δυνατά το ξυλόχτενο και, αν το ήθελε πιο αραιό, ανάλαφρα. Έτσι συνδυάζοντας τις κινήσεις των χεριών και των ποδιών της η υφάντρα κατόρθωνε να υφάνει το πανί.

Για να γίνουν τα σχέδια της πραγμάτισης, επειδή το στημόνι περνούσε σε τέσσερις μίτους, η υφάντρα έπρεπε να είναι ιδιαίτερα προσεκτική, ώστε να πατά με την ενδεδειγμένη σειρά τις πατήθρες που ανεβοκατέβαζαν τα αντίστοιχα μιτάρια, τα οποία σταύρωναν με πολλούς τρόπους τις κλωστές του στημονιού. Το χτένι που χρησιμοποιούσαν για να υφάνουν το πανί της πραγμάτισης είχε 200 δόντια.

Με το πανί της πραγμάτισης έφτιαχναν χρωματιστές κουβέρτες με σχέδια, τις λεγόμενες *καραμεβλωτές*, *νυχτόμποηδες*, σεντόνια, τραπεζομάντιλα, πετσέτες, *καρβατζίκες* κ.ά.

Η πραγμάτιση είχε συγκεκριμένα σχέδια που τα ήξερε η υφάντρα και τα παράγγελλε στην διάστρα ώστε αυτή να *διάσει* κατάλληλα τις κλωστές του στημονιού που θα έβαζε στην κρεβαταριά. Για παράδειγμα της παράγγελλε: «θέλω να υφάνω πανί για μια κουβέρτα με την *πραμάτιση* με τα *στεφανάκια* ή με τους *ρόμβους* ή με τις *μαργαρίτες* ή με *πατήματα*». Τα ονόματα αυτά τα έπαιρνε το πανί από το σχέδιο που σχηματιζόταν σ' όλο το μήκος του κατά την ύφανση. Τα σχέδια ήταν γεωμετρικά και σχημάτιζαν ρόμβους, τρίγωνα, παραλληλόγραμμα, τετράγωνα ή κανονικά πολύγωνα, όπως εξάγωνα ή οκτάγωνα. Ομάδες από τα σχήματα αυτά σχημάτιζαν διάφορα σχέδια που θύμιζαν στεφάνια, μαργαρίτες κ.ά.

Αργότερα, όταν όλο και λιγότερες γυναίκες ύφαιναν, στο χωριό απέμειναν οι επί πληρωμή υφάντρες για να υφαίνουν τα πανιά της πραγμάτισης. Όταν η επαγγελματίας υφάντρα είχε μια πραγμάτιση επάνω στην κρεβαταριά, είχε δηλαδή στημένη με συγκεκριμένο τρόπο την κρεβαταριά, με αυτή θα σου έκανε οτιδήποτε της παράγγελλες, δεν μπορούσε να αλλάξει το σχέδιο. Αν ήθελε άλλο σχέδιο θα περίμενες να τελειώσει πρώτα όλες τις παραγγελίες της για το συγκεκριμένο σχέδιο και όταν άλλαζε πραγμάτιση να υφάνει και τη δική σου παραγγελία.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
Ευδοκίας οσιομάρτ., Μαρκέλλου 1	Ησυχίου, Θεοδότου μάρτ., Ευθαλίας 2	Ευτροπίου, Κλεονίκου, Βασιλείου μάρτ., Θεοδωρίτου 3	Γερασίμου οσ. εν Ιορδάνη, Παύλου & Ιουλιανής μάρτ. 4	† Γ' ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ, Κόνωνος οσιομάρτ., Κόνωνος κηπουρού 5	Των εν Αμασειά 42 μάρτ. 6	† Γ' ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Σταυροπροσκυνήσεως), Εφραίμ, Ευγενίου, Νικολ. Πλανά 7
Θεοφυλάκτου, Ερμού αποστ. 8	† Των Αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων 9	Καδράτου Κορίνθου, Αναστασίας Πατρικίας 10	Σωφρονίου Ιεροσολ., Πιονίου, Θεοδώρας βασιλ. 11	† Δ' ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ, Θεοφάνους, Γρηγορίου Διαλόγου, Φινεές δικαίου 12	Νικηφόρου Κων/λεως, Χριστίνης μάρτ. 13	† Δ' ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Ιωάννου «Κλίμακος»), Βενεδίκτου οσ., Ευαχίμωνος ομολ. 14
Αγαπίου, Μανουήλ 15	Σαββίνου, Ιουλιανού μάρτ., Χριστοδούλου εν Πάτμω 16	† Μέγας Κανών, Αλεξίου Ανθρώπου Θεού, Θεοστηρίκτου ομολ. 17	Κυρίλλου Ιεροσολύμων, Τροφίμου, Ευκαρπίωνος 18	† Ακάθιστος Ύμνος, Χρυσάνθου & Δαρείας, Κλαυδίου μάρτ., Δημητρίου νεομάρτ. 19	Εν Μονή Αγ. Σάββα αναιρεθέντων 20	† Ε' ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Μαρίας Αιγυπτ.), Ιακώβου ομολ., Δομνίνου μάρτ., Θωμά Κων/λεως 21
Βασιλείου, Καλλίνικης 22	Νίκωνος και των συν αυτώ 199 μαθητών μαρτύρων 23	Αρτέμονος ιερομάρτ. επισκ. Σελευκείας 24	† ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ (Εθνική εορτή) 25	† Συναξίς Αρχαγγέλου Γαβριήλ, Των εν Γοτθία 26 μάρτ. 26	† Λαζάρου, Ματρώνης Θεσ/κης, Φιλητού, Λυδίας 27	† ΒΑΪΩΝ, Ιλαρίωνος οσ., Ηρωδίωνος αποστ. 28
† Μ. ΔΕΥΤΕΡΑ, Ιωσήφ του Παγκάλου, Μάρκου επισκ., Κυρίλλου διακ. 29	† Μ. ΤΡΙΤΗ, Των 10 Παρθένων, Ιωάννου οσ., συγγραφέως της «Κλίμακος» 30	† Μ. ΤΕΤΑΡΤΗ, Της αλειψάσης τον Κύριον μύρω Υπατίου επισκ. Γαγγρών, Ακακίου ομολ. 31				

(μεγάλη φωτογραφία)
Καραμελωτή κουβέρτα
στην κρεβατοκάμαρα της κυρα Λόπης Μπουρίτη
φωτ.: Γιώργος Αναλυτής

Α Π Ρ Ι Λ Ι Ο Σ

Ύντρομιδόφυλλο (ή αντρομιδόφυλλο ή Ύντρομιδάκι ή φυλλοντρόμιδο)

Το Ύντρομιδόφυλλο (φύλλο μιας αντρομίδας) ήταν το υφαντό με το οποίο σκεπαζόταν η κασέλα ή το μπαούλο με τα ρούχα. Τα Ύντρομιδόφυλλα ήταν δύο ειδών: τα χειμωνιάτικα και τα καλοκαιρινά.

Τα χειμωνιάτικα ήταν υφασμένα με αρνίσιχο μαλλί, δηλαδή μαλλί από αρνάκια, που ήταν μαλακό, κόκκινο ή πράσινο και κόκκινο βαμβακερό στημόνι, και είχαν στις δυο άκρες μπορντούρες με σχέδια σε διάφορα χρώματα αλλά και πολύχρωμα σχέδια στο κέντρο τους.

Στα Ύντρομιδόφυλλα, τα πιο συνηθισμένα σχέδια για τις μπορντούρες ήταν, εκτός από τις ρίγες, οι σαΐτες, οι πρεζούλλες, οι τσατσάρες και οι αλυσιδούλλες. Πρεζούλλες ονόμαζαν τους ρόμβους και τα πλάγια παραλληλόγραμμα, γιατί σ' αυτό το σχήμα έκοβαν το παστέλι. Τα κομμάτια αυτά του παστελιού τα ονόμαζαν πρέζες. Οι τσατσάρες που είχαν μυτούλες-μυτούλες σαν τα δόντια της τσατσάρας, σχηματίζονταν υφαίνοντας στη σειρά τρίγωνα, το ένα μετά το άλλο. Οι αλυσιδούλλες σχηματίζονταν από τετραγωνάκια που είχαν μια κοινή κορυφή και ανεβοκατέβαιναν κυματοειδώς, θυμίζοντας αλυσίδες. Τέλος τις σαΐτες τις ονόμαζαν έτσι, γιατί θύμιζαν τις χάρτινες σαΐτες των παιδιών.

Τα πιο συνηθισμένα σχέδια που έμπαιναν στο κέντρο του Ύντρομιδόφυλλου ήταν το μπουκέτο και ο αστακός. Ονομάζονταν έτσι, γιατί το μεν πρώτο θυμίζει μπουκέτο με πολύχρωμα λουλούδια, το δε δεύτερο γιατί το σχέδιο έχει απολήξεις που μοιάζουν με τα πόδια του αστακού.

Για παράδειγμα, στις δύο άκρες του Ύντρομιδόφυλλου έφτιαχναν δύο ίδιες μπορντούρες συνδυάζοντας ρίγες, τσατσάρες και αλυσιδούλλες συμμετρικά τοποθετημένες γύρω από μια σειρά με πολύχρωμες πρεζούλλες, και στο κέντρο του έφτιαχναν ένα μπουκέτο με πολλά χρώματα. Το κεντρικό σχέδιο το πλαισιώναν πολλές φορές και με τέσσερα ίδια μικρότερα. Τα σχέδια, που τα έλεγαν ζόμπλια, σχημάτιζαν διάφορα γεωμετρικά σχήματα με υπέροχους συνδυασμούς χρωμάτων, και ήταν δείγματα υψηλής λαϊκής τέχνης.

Όταν τελείωνε η ύφανση του Ύντρομιδόφυλλου έκοβαν

και στις δυο του άκρες μακριές τις κλωστές του κόκκινου στημονιού. Πιάνοντάς τις δύο-δύο ή τέσσερες-τέσσερες τις έδεναν σε σφικτούς κόμπους για να στερεώσουν το υφαντό και να μην ξεφτίζει, και συνεχίζοντας να δένουν κόμπους, σταύρωναν τις κλωστές φτιάχνοντας το κρόσσι, το οποίο κατέληγε σε μικρές φούντες.

Το καλοκαιρινό Ύντρομιδόφυλλο γινόταν είτε από χρωματιστό βαμβακερό πανί της πραιμάτισης συνήθως γερανιό (μπλε) με άσπρο και πιο σπάνια πολύχρωμο, είτε από άσπρο πανί της πραιμάτισης που σ' όλο το μήκος της ύφανσής του είχε λεπτές λουρίδες από ανάγλυφα σχέδια, στολισμένο στις τρεις πλευρές του με άσπρη δαντέλα πλεκτή στο βελονάκι. Τι πιο απλό αλλά και τι πιο ωραίο!

Τα Ύντρομιδόφυλλα απαιτούσαν κόπο και τέχνη για να γίνουν, γι' αυτό τα πρόσεχαν πολύ, ώστε να μη χρειάζονται να τα πλένουν συχνά και έτσι να παλιώνουν και να κόβουν (ξεθωριάζουν) τα χρώματά τους. Για να φτιάξει μια υφάντρα ένα Ύντρομιδόφυλλο ήθελε αρκετές μέρες, γιατί για να υφάνει τα σχέδια χρησιμοποιούσε ταυτόχρονα πολλά χρωματιστά μαλλιά. Έπρεπε λοιπόν σε κάθε σειρά να μετράει συνεχώς ανάμεσα από πόσες κλωστές του στημονιού θα περνούσε την κάθε μια χρωματιστή κλωστή, ώστε να γίνει σωστά το σχέδιο. Η υφάντρα, χρειαζόταν πολλές ώρες δουλειάς για να υφάνει ένα μεγάλο ζόμπλι. Κάθε λάθος σήμαινε ξήλωμα και ξανά από την αρχή. Γι' αυτό δεν μπορούσαν όλες οι γυναίκες να τα υφάνουν. Πολλές νοικοκυρές τ' αγόραζαν από τις υφάντρες του χωριού και τα είχαν για μια ολόκληρη ζωή.

Θα πρέπει όμως να σημειώσουμε ότι το Ύντρομιδόφυλλο σαν σκέπασμα της κασέλας ή του μπαούλου ήταν σε χρήση καθημερινή, γιατί πολύ συχνά κάποιος θα καθόταν πάνω του. Δεν ήταν επομένως ένα στολίδι ανέγγιχτο, σαν το γύρο του κρεβατιού ή του καναπέ. Ήταν ένα στολίδι με το οποίο ερχόντανε σε καθημερινή άμεση επαφή λίγο-πολύ όλα τα μέλη της οικογένειας και οι επισκέπτες. Ήταν δηλαδή ένα στολίδι του σπιτιού που το χαίρονταν όλοι και το πρόσεχαν όλοι.

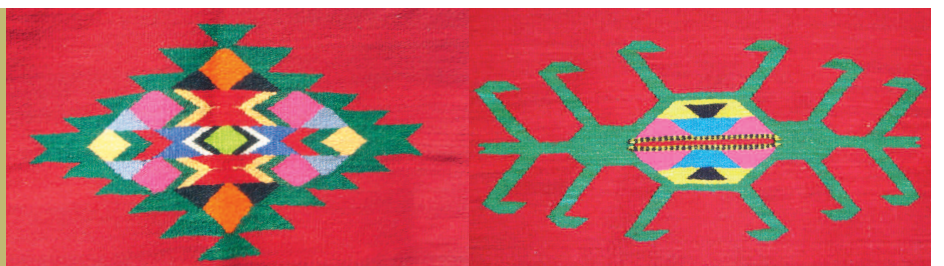
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
			† Μ. ΠΕΜΠΤΗ Ο Μυστικός Δείπνος, Μαρίας Αιγυπτ., Γεροντίου μάρτ.	† Μ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, Τα Άγια Πάθη Θεοδώρας παρθ., Τίτου οσ., Αμφιανού & Αιδεσίου μάρτ.	† Μ. ΣΑΒΒΑΤΟΝ, Η εις Άδου κάθοδος του Χριστού Ιωσήφ Υμνογράφου, Νικήτα ομολ.	† ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ, Η Ανάστασις του Χριστού Γεωργίου εν Μαλεώ, Πλάτωνος Στουδίτου, Ζωσιμά
			1	2	3	4
† Δευτέρα Διακαινησίμου, Κλαυδίου, Διοδώρου	Ευτυχίου Κων/λεως, Πλατωνίδος οσ.	Καλλιπτίου & Ακυλίνης μάρτ., Γεωργίου επισκ. Μυτιλ.	Ηρωδίωνος, Αγάβου αποστ., Κελεστίνου Ρώμης	† Ζωοδόχου Πηγής, Ευψυχίου μάρτ., Βαδίου ιερομάρτ.	Γρηγορίου Ε' Κων/λεως, Τερεντίου, Αφρικανού, Πομπηίου	† ΤΟΥ ΘΩΜΑ, Αντίπα Περγάμου, Τρυφαίνης
5	6	7	8	9	10	11
Βασιλείου επισκ., Ανθούσης οσ., Παρίου	Μαρτίνου Ρώμης, Ζωίλου	Αριστάρχου, Δημητρίου Τριπόλ.	Κρήσκεντος, Λεωνίδου Αθηνών	Αγάπης, Ειρήνης, Χιονίας	Συμεών, Αγαπητού, Μακαρίου Κορίνθου	† ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ, Αθανασίας, Κυρίλλου, Σάββα
12	13	14	15	16	17	18
Παφνουτίου, Φιλίππου, Αγαθαγγέλου	Ζαχαρίου αποστ., Θεοδώρου Τριχινά	Αλεξάνδρας μάρτ., Αναστασίου Σιναΐτου, Ιανουαρίου μάρτ.	Ναθαναήλ αποστ., Θεοδώρου Συκεώτου	† Γεωργίου τροπαιοφόρου, μεγαλομάρτ.	Ελισάβετ θαυματουργού, Σάββα στρ.	† ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ, † Του Μάρκου ευαγγελ., Νίκης μάρτ.
19	20	21	22	23	24	25
Βασίλειος ιερομάρτ., Γλαφύρας μάρτ.	Συμεών Ιεροσολύμων, Δημητρίου νεομάρτ.	† Μεσοπεντηκοστή, Των εν Κυζίκω 9 μάρτ., Θεόγνιδος και των συν αυτώ	Ιάσωνος και Σωσιπάτρου αποστ., Κερκύρας μάρτ.	† Ιακώβου υιού Ζεβεδαίου, Δονάτου επισκ., Αργυρής νεομάρτ.		
26	27	28	29	30		

(μεγάλη φωτογραφία)
Ντρομιδόφυλλο στο σοκάκι
φωτ.: Στάμη Τσικοπούλου - Μαρτίνου

Μ Α Ϊ Ο Σ

Τα ρούχα της κοιμησιάς

Τα υφαντά σκεπάσματα που χρησιμοποιούσαν τα παλιότερα χρόνια στη Δρυοπίδα ήταν: τα *σεντόνια της κρεβαταριάς*, τα *χράμια* ή *ρασέντονα*, οι *καραμελωτές κουβέρτες*, οι *μπατανίες*, οι *ρασεντονιές* και οι *κουρελούδες*. Επειδή το φύλλο του υφαντού που μπορούσαν να υφάνουν οι κρεβαταριές είχε πλάτος μικρότερο από ένα μέτρο, όλα τα υφαντά σκεπάσματα ήταν δίφυλλα.

Σεντόνια της κρεβαταριάς

Τα *σεντόνια της κρεβαταριάς* ήταν δύο ειδών: τα καλοκαιρινά και τα χειμωνιάτικα. Τα καλοκαιρινά ήταν βαμβακερά και γι' αυτό ήταν πολύ δροσερά. Για να γίνει πιο λεπτό, πιο ψιλό το πανί, έβαζαν κλωστή για σπημόνι και κλωστή για υφάδι, γι' αυτό και τα έλεγαν *φαντοστήμονα*. Τα καλοκαιρινά σεντόνια ήταν ριγωτά σε διάφορα χρώματα, άσπρο με κίτρινο, ή *γερανιό* με άσπρο, ή άσπρο με σκούρο υφάδι. Τα πιο συνηθισμένα ήταν ανοιχτό μπλε με άσπρο. Τα μάλλινα σεντόνια της κρεβαταριάς τα έφτιαχναν με βαμβακερό σπημόνι και για υφάδι έβαζαν βαμβακερή κλωστή αλλά και πολύ λεπτό μάλλινο νήμα, σχηματίζοντας ομάδες από λεπτές και φαρδιές ρίγες, μια με μπαμπακερό και μια με μάλλινο νήμα. Αυτά τα σεντόνια τα στρώναν στα κρεβάτια για φιγούρα, γι' αυτό στο τελειώμά τους είχαν δαντέλα πλεκτή με το βελονάκι. Ύφαιναν όμως και μικρότερα μάλλινα σεντόνια της κρεβαταριάς που τα έβαζαν από κάτω, τα έβαζαν δηλαδή πάνω από το στρώμα, για να τους κρατούν ζεστούς τις κρύες νύχτες του χειμώνα. Τα παλιότερα χρόνια σπάνια χρησιμοποιούσαν τα μάλλινα σεντόνια της κρεβαταριάς για να σκεπαστούν, επειδή λυπόντουσαν το πανί να το κάνουνε σεντόνια, γιατί για να γίνουν χρειάζοταν σπημόνι και μαλλί με το οποίο προτιμούσαν να υφάνουν άλλα πράγματα.

Χράμια ή ρασέντονα

Τα *χράμια* ήταν συνήθως άσπρα με κόκκινες, μαύρες ή πράσινες ρίγες (μια φαρδιά στη μέση και πάνω και κάτω μια λεπτότερη ή τρεις ισόπαχες λεπτές ρίγες) στα τελειώματά τους. Σπανιότερα ήταν πορτοκαλιά με μαύρες ρίγες. Για να φτιαχτεί ένα χράμι ένωναν δύο φύλλα υφαντού. Τα χράμια γίνονταν από *αρνίτικο* μαλλί, δηλαδή μαλλί από αρνάκια, που ήταν μαλακό. Τρεις μήνες μετά τη γέννησή τους γύρω στο Πάσχα χώριζαν τα αρνάκια από τη μάνα τους για να πάψουν να τη βυζαίνουν και όταν ερχόταν το καλοκαίρι τα κούρευαν. Το μαλλί τους ήταν πιο μαλακό από εκείνο των προβάτων. Με αυτό το μαλλί έφτιαχναν τα χράμια και όλα τα άλλα σκεπάσματα, χρησιμοποιώντας το και για σπημόνι και για υφάδι.

Μπατανίες

Στην κρεβαταριά ύφαιναν και *μπατανίες*, με βαμβακερό σπημόνι και μάλλινο πολύ-πολύ ψιλό υφάδι. Οι μπατανίες δεν ήταν πολύ χοντρές κουβέρτες και τις έστρωναν στα κρεβάτια το χειμώνα για φιγούρα. Το μάλλινο νήμα με το οποίο τις

έφτιαχναν, το έβαφαν μέσα σε μεγάλα καζάνια, με διάφορα χρώματα. Το χρώμα που συνηθίζοταν περισσότερο ήταν το βυσσινί. Άλλες φορές τις έφτιαχναν με πολύχρωμες ρίγες πράσινες, κόκκινες, γκρενά. Επειδή τις μπατανίες τις είχαν για φιγούρα, τις στόλιζαν με δαντέλες στις τρεις τους άκρες.

Καραμελωτές κουβέρτες

Οι *καραμελωτές κουβέρτες* ήταν κουβέρτες με σχέδια της πραμάτισης. Υπήρχαν δύο ειδών: οι χειμωνιάτικες και οι καλοκαιρινές. Οι χειμωνιάτικες ήταν χρωματιστές. Το βαμβακερό σπημόνι ήταν άσπρο, ενώ το μάλλινο υφάδι ήταν κόκκινο, πορτοκαλί, πράσινο, σιέλ ή μπλε. Το μάλλινο νήμα το έβαφαν με αγοραστές μπογιές του «Μεταξά». Τα παλιότερα χρόνια τα σχέδια της πραμάτισης για τις καραμελωτές κουβέρτες γίνονταν συνδυάζοντας πολλές φορές δύο χρώματα, π.χ. κόκκινο με γαλάζιο. Το επλεγμένο σχέδιο με τα δύο χρώματα το ύφαιναν σ' όλο το μήκος της ή ύφαιναν στις δυο της άκρες μπορντούρες με διαφορετικό χρώμα απ' αυτό της μέσης. Οι καλοκαιρινές καραμελωτές κουβέρτες ήταν βαμβακερές και το υφάδι ήταν από το ίδιο νήμα που γινόταν και το σπημόνι. Γι' αυτό τις έλεγαν και άσπρες κουβέρτες με σπημόνι. Τις καραμελωτές κουβέρτες τις είχαν μόνο για φιγούρα και όχι για να σκεπάζονται, γι' αυτό στις τρεις άκρες τους έπλεκαν με το βελονάκι δαντέλα ή έβαζαν κρόσσι. Επειδή τα κρεβάτια ήταν κολλημένα στον τοίχο, δεν υπήρχε λόγος να πλέξουν δαντέλα ή κρόσσι και στην τέταρτη πλευρά της κουβέρτας. Το νυφικό κρεβάτι το στρώναν συνήθως με αγοραστές μεταξωτές κουβέρτες, γιατί έπρεπε να δείχνουν πιο λουσάτες.

Οι ρασεντονιές

Οι *ρασεντονιές* γίνονταν από *βλάικο* μαλλί, δηλαδή από μαύρο και άσπρο μαλλί ξασμένο και στριμμένο μαζί. Το μαλλί αυτό το παίρναν συνήθως από τα *βλάικα* (τα ασπρόμαυρα) πρόβατα. Το λάικο μαλλί ήταν γκρίζο. Όσο πιο πολύ μαύρο μαλλί είχε το νήμα, τόσο πιο σκούρα γινόταν η ρασεντονιά, όσο λιγότερο μαύρο μαλλί είχε, τόσο πιο ασπρόθωρη γινόταν. Τις ρασεντονιές τις στόλιζαν στις δυο τους άκρες με βυσσινιές ή μαύρες ρίγες.

Κουρελούδες

Τον χειμώνα για τον ύπνο πάνω από τα χράμια και τις κουβέρτες έριχναν μια δίφυλλη *κουρελού* «για να πετρωθούν». Οι κουρελούδες ήταν βαριές και τους κράταγαν ζεστούς όλη τη νύχτα. Το καλοκαίρι, κατά τη διάρκεια του αλωνίσματος, όταν κοιμόνταν έξω στην εξοχή και πάλι σκεπάζονταν με δίφυλλες κουρελούδες γιατί ήταν δροσερές. Κουρελούδες έβαζαν και από κάτω για στρώμα, γιατί δεν άφηναν τα άγανα να τις διαπεράσουν και να τους «μπήγουν», να τους αγκυλώνουν. Οι κουρελούδες τα παλιότερα χρόνια δεν ήταν ένα απλό στρωσίδι του σπιτιού. Ήταν ένα στρωσίδι «πολλαπλών χρήσεων», αφού το χρησιμοποιούσαν και ως ρούχο της κοιμησιάς.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΜΑΪΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
					Ιερεμίου προφ., Ευθυμίου οσομάρτ. (Εργαστ. εορτή)	† ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΪΔΟΣ, † Ανακομιδή λειψάνων Μ. Αθανασίου
					1	2
Τιμοθέου, Μαύρας, Πέτρου Άργους	Πελαγίας μάρτ., Ιλαρίου θαυματ.	† Ειρήνης μεγαλομ., Ευθυμίου επισκ. Μαδύτου	Ιώβ πολυθάβλου, Σεραφείμ οσ. του εν Δομβούς	Του Εν Ουρανῷ Φανέντος Τιμίου Σταυρού, Ακακίου μάρτ.	† Ιωάννου Θεολόγου, Αρσενίου Μεγάλου	† ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ, † Ησαΐου προφ., Χριστοφόρου μάρτ., Νικολάου εν Βουνένις
3	4	5	6	7	8	9
Σίμμωνος Ζηλωτού, Λαυρεντίου οσ.	Μωκίου ιερομάρτ., Κυρίλλου & Μεθοδίου ισαποστ.	Επιφανίου Κύπρου, Γερμανού Κων/λεως	† ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ, Γλυκερίας μάρτ., Σεργίου, Παισικάκου	Θεράποντος ιερομάρτ., Ισιδώρου εν Χίω, Λεοντίου Ιεροσ.	Παχωμίου Μεγάλου, Αχιλλείου αρχιεπ. Λαρίσης	† ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ Α' Οικομ. Συνόδου, Θεοδώρου Ηγασμένου, Βησσαρίωνος, Γεωργίου ομολ.
10	11	12	13	14	15	16
Ανδρονίκου & Ιουνίας αποστ.	Πέτρου, Διονυσίου, Παυλίνου, Ιουλίας μάρτ.	Πατρικίου Προύσης, Ακακίου, Μενάνδρου μάρτ.	Θαλλελαίου μάρτ., Ανακομιδή λειψ. Νικολάου Μύρων	† Κωνσταντίνου & Ελένης ισαποστ.	† Ψυχοσάββατο, Παύλου, Δημητρίου νεομάρτ. Τριπόλ., Βασιλίσκου	† ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ, Μιχαήλ Συνάδων, Συνεσίου επισκ. Κύπρου
17	18	19	20	21	22	23
† ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, Συμεών Στυλίου, Θεοδώρου Μυτιλ.	† Γ' εύρεσις τιμίας κεφαλής Προδρόμου	Κάρπου & Αλφαίου αποστ., Αλεξάνδρου νεομάρτ.	† Απόδοσις Πάσχα, Ιωάννου Ρώσου, Ελσαδίου ιερομάρτ.	Ευτυχούς Μελιτηνής, Ελικωνίδος μάρτ.	Θεοδοσίας μάρτ., Θεοδοσίας παρβονομάρτ., Ευθυμίου	† Α' ΜΑΤΘΑΙΟΥ (Αγ. Πάντων), Ισακίου ηγουμ. Δαλμάτων, Βαρλαάμ οσ.
24	25	26	27	28	29	30
Ερμείου μάρτ.						
31						

(μεγάλη φωτογραφία)
Σεντόνι της κρεβαταριάς
στο σπίτι της Μαρίας της Παράσχεινας
φωτ.: Γιώργος Αναλυτής

Τα στρωσίδια του σπιτιού

Το χειμώνα, για να κρατούν ζεστά τα σπίτια, έστρωναν τα πατώματα με *αντρομίδες*, *τριχιές* και *κουρελούδες*.

Τις καθημερινές του χειμώνα τα σπίτια τα έστρωναν με κουρελούδες, ενώ τις σχόλες με αντρομίδες και τριχιές. Έβαζαν στο κέντρο του δωματίου μια αντρομίδα και γύρω-γύρω, όπου υπήρχε κενό, έστρωναν τις τριχιές. Με τα στρωσίδια, που κάλυπταν όλο το πάτωμα, το σπίτι έπαιρνε μια άλλη όψη, εκπέμποντας μεγάλη θαλπωρή, μια και η ζεστασιά του μαγκαλιού δεν ήταν αρκετή τις κρύες μέρες του χειμώνα. Δεν ήταν άλλωστε τυχαίο που στα στρωσίδια κυριαρχούσαν τα «ζεστά» χρώματα. Στο στρώσιμο του σπιτιού οι νοικοκυρές έβαζαν όλη τους τη μαεστρία καταβάλλοντας ιδιαίτερη προσπάθεια να τα διατηρούν καθαρά.

Τις αντρομίδες και τις τριχιές δεν τις έστρωναν όλο το χρόνο και για ένα άλλο λόγο, γιατί επειδή ήταν υφασμένες με μαλλί, λόγω στατικού ηλεκτρισμού εύκολα κολλούσαν πάνω τους οι σκληρές κατοικίσιες τρίχες της τριχιάς οι οποίες δεν έφευγαν εύκολα με το τίναγμα. Για να τις διώξουν έτριβαν τις τριχιές με τις σκληρές βούρτσες του πατώματος, βουτηγμένες στο ξίδι. Δουλειά που απαιτούσε πρόσθετο κόπο, αν λάβουμε υπόψη και τις πολλές άλλες που έκαναν οι γυναίκες στο σπίτι και την εξοχή.

Τριχιές

Τριχιές ονόμαζαν μακρόστενους διαδρόμους σε διάφορα μήκη. Για να υφάνουν τις τριχιές χρησιμοποιούσαν *τρίχα* (μαλλί από κασίκια), που ήταν χοντρό και άγριο αλλά πολύ ζεστό και ανθεκτικό, το οποίο έβαφαν μαύρο, και μαλλί (από πρόβατα) βαμμένο κόκκινο. Με τα δύο αυτά χρώματα σχημάτιζαν φαρδιές λουρίδες. Ενδιάμεσα στις μαύρες και κόκκινες λουρίδες έβαζαν και καμιά λεπτή άσπρη ή πορτοκαλιά ή πράσινη ή και λουλακιά λουρίδα. Παρόλο που τα χρώματα και τα σχέδια που χρησιμοποιούσαν για να υφάνουν τις τριχιές ήταν λίγα, το ταλέντο της καθημιάς υφάντρας τα ταίριαζε με τέτοιο τρόπο, που οι τριχιές έδειχναν διαφορετικές από σπίτι σε σπίτι. Πιο σπάνια ύφαιναν και τριχιές με σχέδια, όπως αυτά

με τα οποία στόλιζαν τα 'ντρομιδόφυλλα και τις αντρομίδες.

Αντρομίδες

Ενώνοντας δύο φύλλα υφαντού με τα ίδια σχέδια, σχηματιζόταν ένα χαλί που το ονόμαζαν *αντρομίδα*. Οι αντρομίδες ήταν συνήθως λουριδωτές, υφασμένες με κολόκουρο μαλλί προβάτου που ήταν μαλακό. Όταν τις ύφαιναν χρειαζόταν προσοχή, ώστε οι λουρίδες που ύφαιναν να είναι ισόπαχες, γιατί όταν ένωναν τα δύο φύλλα του υφαντού έπρεπε να ταιριάζουν οι ρίγες τους. Καμιά φορά τις ύφαιναν με σχέδια όπως αυτά που ύφαιναν στα 'ντρομιδόφυλλα.

Η λέξη αντρομίδα αναφέρεται στα υφαντά στρωσίδια της πατρίδας μας με δύο έννοιες. Είτε ως μάλλινο υφαντό κλινοσκέπασμα, ένα είδος μπαντανίας που γίνεται από εγκώριο μαλλί, μονόχρωμο ή με ποικίλα ζωηρά χρώματα και σχέδια, κοινά η βελέντζα, η φλοκάτη, το χράμι. Είτε ως στρωσίδι από μαλλί κασίκας που την ύφαιναν παλιά σε ορισμένα μέρη και σε όρθιο αργαλειό και την κεντούσαν με πολλά σχέδια και χρώματα

Κουρελούδες

Όταν τα ρούχα πάλιωναν και γίνονταν κουρέλια, τα έκοβαν μακρόστενες λουρίδες και τις ένωναν τη μια μετά την άλλη, με βελόνα και κλωστή, τυλίγοντας τες σε κουβάρια. Με αυτά τα κουρέλια για υφάδι ύφαιναν πολύχρωμες *κουρελούδες* με κόκκινο συνήθως χοντρό σπημόνι. Τίποτα δεν πήγαινε χαμένο. Οι θερμιώτικες κουρελούδες σχημάτιζαν φαρδιές λουρίδες, επειδή όταν έκοβαν κουρέλια ένα ρούχο τα ένωναν όλα μαζί. Έτσι, όταν τα ύφαιναν, σχημάτιζε μια λουρίδα. Στη συνέχεια ύφαιναν κουρέλια από διαφορετικό ρούχο, που είχε άλλο χρώμα, οπότε σχημάτιζαν μια ακόμα λουρίδα και ούτω καθ' εξής. Οι κουρελούδες, επειδή φτιάχνονταν από ευτελή υλικά, μπορούσαν πιο εύκολα να αντικατασταθούν και γι' αυτό κυριαρχούσαν σε σχέση με τα άλλα στρωσίδια, τα μάλλινα.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
	Ιουστίνου φιλοσόφου & μάρτ., Πύρρου οσ. Χαρίτωνος	Νικηφόρου Κων/λεως, Κωνσταντίνου νεομάρτ.	Λουκαλιανού, Παύλης μάρτ. και των συν αυτοίς 4 νηπίων	Μητροφάνους Κων/λεως, Μαρίας, Μάρθας	Δωροθέου ιερομάρτ. Νικάνδρου, Γοργίου μάρτ.	† Β' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ιλαρίωνος Δαλμάτ., Ατταλού οσ.
	1	2	3	4	5	6
Θεοδότου ιερομάρτ., Ζηναΐδος μάρτ.	Καλλιόπης μάρτ.	Κυρίλλου αρχιεπισκ. Αλεξανδρείας	Αλεξάνδρου & Αντωνίνης μάρτ., Θεοφάνους, Πανσέμνης	† Βαρθολομαίου & Βαρνάβα αποστ.	Ονουφρίου οσ., Πέτρου εν Άθω	† Γ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ακυλίνης μάρτ., Άννης και υιού Ιωάννου
7	8	9	10	11	12	13
Ελισσαίου προφ., Μεθοδίου	Αμώς προφ., Αχαϊκού, Στεφανά αποστ., Ιερωνύμου	Τύχωνος Αμαθούντος, των εν Λέσβω αγίων	Ισαύρου, Μανουήλ, Σαβέλ, Ισμαήλ μάρτ.	Λεοντίου, Υπατίου, Θεοδούλου, Αιθερίου μάρτ.	† Ιούδα αποστ., Ζήνωνος μάρτ., Ζωσίμου οσ.	† Δ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Μεθοδίου επισκ. Πατάρων, Νικολάου Καβάσιλα
14	15	16	17	18	19	20
Ιουλιανού, Τερεντίου	Ευσεβίου ιερομάρτ., Ζήνωνος, Ζηγά μάρτ.	Αγριππίνης, Αριστοκλέους πρεσβυτ., Δημητρίου μάρτ.	† Γενέθλιον Ι. Προδρόμου, Παναγιώτου νεομάρτ.	Φεβρωνίας οσιομάρτ., Ορεντίου & των 6 αδελφών μάρτ.	Δαβίδ του εν Θεσ/κη, Ιωάννου επισκ. Γοτθίας	† Ε' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Σαμψών Ξενοδόχου, Ιωάννας Μυροφόρου
21	22	23	24	25	26	27
Κύρου & Ιωάννου των Αναγγέριων	† Πέτρου & Παύλου των Αποστόλων	† Η Σύναξις των Δώδεκα Αποστόλων				
28	29	30				

(μεγάλη φωτογραφία)
Αντρομίδα με φόντο το Μέριχα
φωτ.: Αθανασία Κοκκινογένη

Το ρασοπάτημα

Σ' εκείνα τα μέρη της πατρίδας μας που υπάρχει άφθονο τρεχούμενο νερό από ποτάμια και πηγές, τα χοντρά ολόμαλλα υφαντά του σπιτιού, τις *βεβλέντζες*, τις *φλοκάτες*, τα *χράμια*, αλλά και τα βαριά εξωτερικά ενδύματα, όπως τις ποιμενικές *κάπες* ή τα *καπότα*, μετά την ύφανσή τους τα πήγαιναν στις *νεροτριβές*, για να αφρατέψουν και να δέσουν μεταξύ τους τα μάλλινα νήματα.

Η νεροτριβή, στην πιο απλή μορφή της, είναι ένας ξύλινος κάδος σε σχήμα κώνου, όμοιος με βαρέλι. Το νερό είτε εκτοξεύεται στο τοίχωμά του, δημιουργώντας περιστροφική κίνηση, είτε πέφτει σχεδόν κατακόρυφα, με τη ροή φυσικού τρεχούμενου νερού. Με την περιδίνηση των νερών, παρασύρονται τα ρούχα και στροβιλίζονται σ' έναν τρελό χορό που τα κάνει να αναμαλλιάσουν, να φουσκώσουν, να αφρατέψουν και να καθαρίσουν. Η τριβή, σε συνδυασμό με τη χαμηλή θερμοκρασία του νερού, κάνει τα υφάσματα πυκνά, γερά, σφικτοδεμένα, και συγχρόνως απαλά και αδιάβροχα. Για να αποκτήσουν την επιθυμητή απαλή υφή, τα χοντρά υφαντά μπαίνουν στον κάδο της νεροτριβής για ένα μερόνυχτο.

Σε πολλές περιοχές για να πλύνουν και να αφρατέψουν τα υφαντά ρούχα, χρησιμοποιούν και τα *μαντάνια*. Το *μαντάνι* είναι ένας μηχανισμός που αποτελείται από δύο ή τέσσερα μεγάλα ξύλα σαν σφυριά (τα *κοπανάρια*) τα οποία χτυπάνε το χειροποίητο στον αργαλειό υφαντό για να μπάσει και να γίνει πυκνό. Επειδή ο μηχανισμός αυτός μπαίνει σε κίνηση με τη δύναμη του νερού, τα μαντάνια ήταν τοποθετημένα σε χώρους με κλίση, έτσι ώστε να δημιουργείται υδατόπτωση. Όταν τα υφαντά μπαίνουν στο μαντάνι, πρέπει να μείνουν για ένα μερόνυχτο.

Όλη αυτή η επίπονη διαδικασία αφρατέματος του υφαντού, που στα άλλα μέρη του τόπου μας γινόταν χωρίς οι άνθρωποι να καταβάλλουν κανένα ιδιαίτερο κόπο, εκμεταλ-

λευόμενοι απλώς τη δύναμη του νερού, στα Θερμιά έπρεπε να διεκπεραιωθεί με κοπιώδη προσωπική εργασία. Τα ολόμαλλα *ρασέντονα* ή *χράμια*, που τα ύφαιναν αραιά-αραιά, χωρίς δηλαδή να πιέζουν πολύ τις κλωστές του υφαντιού με το χτένι, έπρεπε να τα *ρασοπατήσουν*, για να πήξουν και να αφρατέψουν.

Η μεγάλη μαστοριά δεν ήταν να υφάνεις ένα *ρασέντονο* ή ένα *χράμι* –αυτό ήταν σχετικά εύκολο–, η μεγάλη μαστοριά ήταν το *ρασοπάτημα*, έτσι ώστε το μαλλί να πήξει και να αφρατέψει, να αποκτήσει δηλαδή το ρασέντονο ομοιόμορφο πέλος αλλά και να μη στραβώσουν τα δύο φύλλα του υφαντού από τα οποία ήταν φτιαγμένο. Γιατί, αν τα ρασοπατούσες στραβά, τότε το ένα φύλλο μπορεί να έπνξε περισσότερο από το άλλο και τότε στραβώνε το ρασέντονο.

Τα ρασέντονα τα έβαζαν μέσα στη θάλασσα «σε κανα-δυο πιθαμές νερό», φροντίζοντας στο σημείο που τα τοποθετούσαν να μην έχει άμμο αλλά βοτσαλάκι, ή τα ακουμπούσαν πάνω στις *πλήστρες*, στην άκρη της *ανερούσας*.

Το ρασοπάτημα γινόταν συνήθως από τους άντρες, που σήκωναν τις βράκες ή τα παντελόνια και, κρατώντας δύο μαγκούρες στα χέρια για να ισορροπούν, πηγαινοερχόντουσαν πάνω στο ρασέντονο, αναποδογυρίζοντάς το συνεχώς με τα πόδια τους. Επειδή το ρασοπάτημα κρατούσε ώρες ή και μια ολόκληρη μέρα, για να μην πληγιάζουν τα πόδια τους, ρασοπατούσαν με τις κάλτσες τους.

Μετά το ρασοπάτημα έβγαζαν τα ρασέντονα από τη θάλασσα και τα άφηναν να στραγγίσουν και να στεγνώσουν. Αφού στέγνωναν, τα μετέφεραν στο χωριό και οι νοικοκυρές τα πήγαιναν στον *ποταμό* και τα σαπούνιζαν.

Από το ίδιο υφαντό που έκαναν τα ρασέντονα έραβαν και τα βαριά εξωτερικά ενδύματα, όπως τις ποιμενικές κάπες, τις καπότες και τα *γιακαηλιά* των ανδρών.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
			† Κοσμά & Δαμιανού των Αναργύρων	Κατάθ. Τιμίας Εσθήτος Θεοτόκου	Ανατολίου Κων/λεως, Θεοδότης μάρτ., Γερασίμου Καρπεν.	† ΣΤ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ανδρέου επισκόπου Κρήτης του μελωδού
			1	2	3	4
Αθανασίου εν Άβω	Σισώη Μεγάλου, Λουκίας παρθ., Αστίου ιερομάρτ.	† Κυριακής μεγαλομάρτ., Θωμά του εν Μαλεώ	Προκοπίου μεγαλομάρτ., Θεοφίλου Ζίχνης, Αναστασίου νεομάρτ.	Παγκρατίου επισκ., Διονυσίου, Μητροφάνους, Μιχαήλ Πακκανά	Εν Νικοπόλει 45 Μαρτύρων, Γρηγορίου επισκ. Άσσου	† Ζ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, † Ευφημίας μεγαλομάρτ., Όλγας ισαποστ.
5	6	7	8	9	10	11
Πρόκλου, Βερονίκης	Σύναξης αρχαγγ. Γαβριήλ, Στεφάνου Σαββαΐτου	† Νικοδήμου οσ., Ακύλα αποστ., Ιωσήφ υμνογρ.	Κηρύκου & Ιουλίττης μητρός αυτού μαρτύρων	Αθηνογένους ιερομάρτ., Φαύστου μάρτ., 15.000 μάρτ. εν Πισιδία	† Μαρίνης μεγαλομάρτ., Βερονίκης, Σπεράτου μάρτ.	† ΑΓΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ Δ' Οικομ. Συνόδου, Αιμιλιανού, Παύλου, Θεής μάρτ., Παμβώ οσ.
12	13	14	15	16	17	18
Μακρίνης & Δίου οσ.	† Προφίτου Ηλιού Θεοβίτου	Ιωάννου οσ., Συμεών του Σαλού, Παρθενίου Άρτης	Μαρίας Μαγδαληνής, Μαρκέλλης παρθενομάρτ.	Φωκά ιερομάρτ., Ιεζεκιήλ προφ., Πελαγίας οσ. εν Τήνω	Χριστίνης μεγαλομάρτ., Θεοφίλου νεομάρτ. εκ Ζακύνθου	† Θ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, † Κοίμησις Αγίας Άννης, Ολυμπιάδος διακ.
19	20	21	22	23	24	25
Παρασκευής οσιομάρτ., Ερμούλου	† Παντελεήμονος μεγαλομάρτ.	Προχάρου, Νικάνορος, Τίμωνος & Παρμενά διακ.	Καλλινίκου, Θεοδότης και τέκνων αυτής μάρτ.	Σίλα, Ανδρονίκου αποστ., Επαινετού, Κρήσκεντος	Ιωσήφ από Αριμαθαίας, Ευδοκίμου δικαίου	
26	27	28	29	30	31	

(μεγάλη φωτογραφία)

Ρασέντονο και τριχιά στην πεζούλα του κελιού
του Γιώργη και της Αννεζιώς Φίλιππα

φωτ.: Στάμη Τσικοπούλου - Μαρτίνου

ΑΥΤΟΥΣΤΟΣ

Η νυχτόμπολα

Νυχτόμπολα ονομάζουν στη Δρυοπίδα την υφασμένη στην κρεβαταριά μακρόστενη βαμβακερή πετσέτα με την οποία δίπλωναν τον άρτο για να τον μεταφέρουν στην εκκλησιά, την παραμονή του πανηγυριού. Οι άρτοι συγκεντρώνονταν πριν τον εσπερινό μπροστά στο τέμπλο, και όσοι δεν χρησιμοποιούνταν κατά την αρτοκλασία του εσπερινού παρέμεναν όλη τη νύχτα διπλωμένοι στις νυχτόμπολες, για την αρτοκλασία της λειτουργίας της επόμενης ημέρας. Ευτυχώς, ακόμα και σήμερα, βρίσκει κανείς μπροστά στο τέμπλο άρτους όμορφα διπλωμένους στις παλιές νυχτόμπολες, πλάι σε άλλους, τυλιγμένους στις πλαστικές σακούλες της σύγχρονης αγοραίας «ευκολίας».

Οι νυχτόμπολες γίνονταν από μπαμπακερό πανί της πραγματικής, γι' αυτό είχαν σε όλο το μήκος τους, και σε ίσες αποστάσεις, λεπτές λουρίδες με ανάγλυφα σχέδια από άσπρο νήμα. Στις δύο τους άκρες, λίγο μετά την αρχή και λίγο πριν το τέλος, ήταν στολισμένες με μπορντούρες διαφόρων χρωμάτων και σχεδίων. Συνήθως τα σχέδια αυτά σχημάτιζαν λεπτές ρίγες που πλαισίωναν συμμετρικά μια κεντρική λουρίδα, πολύ πιο φαρδιά από τις άλλες, διαφορετικού σχεδίου και χρώματος. Το ταίριασμα των χρωμάτων και των σχεδίων γινόταν ανάλογα με την έμπνευση και το γούστο της υφάντρας.

Οι νυχτόμπολες ήταν άσπρες ή κίτρινες. Το όνομά τους το έπαιρναν από το χρώμα του βαμβακερού νήματος που χρησιμοποιούσαν για να τις υφάνουν. Οι πιο συνηθισμένες ήταν οι άσπρες και οι πιο σπάνιες οι κίτρινες. Κίτρινες συνήθιζαν να τις κάνουν τα παλιότερα χρόνια, ενώ αργότερα τις έκαναν άσπρες. Την κίτρινη μπαμπακερή κλωστή την αγόραζαν «έτοιμη βαμμένη από το εμπόριο» και δεν ξέβαφε.

Οι άσπρες νυχτόμπολες είχαν σχέδια με κλωστές σε διάφορα χρώματα, όπως κόκκινο, γαλάζιο, ροζ, κίτρινο, μπλε και πράσινο, ενώ στα σχέδια των κίτρινων κυριαρχούσε το κόκ-

κινο χρώμα συνδυασμένο με το μαύρο ή και το γερανιό. Οι βαμμένες κλωστές με τις οποίες ύφαιναν τα σχέδια στις νυχτόμπολες ήταν του εμπορίου

Στις δύο άκρες της νυχτόμπολας δένονταν σε κόμπους οι κλωστές του στημονιού, έτσι ώστε να σχηματίζονται διάφορα σχέδια που κατέληγαν σε κρόσσια. Η τεχνική με την οποία κατασκεύαζαν περίτεχνα καλλιτεχνικά δεσίματα (*δεσιές*), χρησιμοποιώντας μια σειρά κόμπους, είναι γνωστή από πολύ παλιά σε άλλα μέρη, με το όνομα *μακραμέ*.

Πολλές φορές, αφού στρίφωσαν στις άκρες, έπλεκαν κρόσσια, είτε έραβαν πλεκτές στο βελονάκι *νταντέλνες* (δαντέλες). Τα παλιότερα χρόνια οι νυχτόμπολες είχαν πολύ μακριά κρόσσια, ενώ αργότερα πιο κοντά.

Για να διπλώσουν τον άρτο με τη νυχτόμπολα είχαν ειδικό τρόπο. Τοποθετούσαν τον άρτο στην ανάποδη μεριά της νυχτόμπολας και, γυρνώντας τη μια άκρη της προς τα πάνω, τύλιγαν τον άρτο, δένοντας κόμπο τα κρόσσια στην πίσω πλευρά. Στο τέλος σφηνώναν μέσα και το αντίδωρο (το πρόσφορο). Έδεναν την νυχτόμπολα με αυτό τον τρόπο, έτσι ώστε να μπορούν από την άλλη άκρη της να την κρεμούν στο σαμάρι του μουλαριού ή στον ώμο τους.

Οι νυχτόμπολες ήταν συνδεδεμένες με το πανηγύρι και ήταν σε περίοπτη θέση, είτε επρόκειτο για τη μεταφορά τους με το περίτεχνα φορτωμένο και στολισμένο μουλάρι, είτε και για τη χρήση τους προς κάλυψη του τοποθετημένου μπροστά στο τέμπλο άρτου. Γι' αυτό και στη συνείδηση των Θερμιωτών είχε μια θέση που την ξεχώριζε από τα άλλα υφαντά. Ήταν το πιο ωραίο υφαντό στολίδι του σπιτιού και την έπαιρναν προίκα ακόμα και οι άντρες.

Τέλος με τις νυχτόμπολες τύλιγαν και τα μωρά όταν ήθελαν να τα πάνε στην εκκλησιά, ήταν το κουβερτάκι τους το επίσημο.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
						† Ι' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, 7 Μακκαβαίων (αρχή Νηστείας)
Στεφάνου πρωτομάρτ.	Δαλμάτου, Φάυστου, Ισαακίου, Σαλώμης μυροφ.	Των εν Εφέσω επτά Παιδων	Ευσιγνίου μάρτ., Νόννης, Ευγενίου Αιτωλού	† Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	Δομετίου οσιομάρτ., Ναρκίσσου ιερομάρτ., Νικάνορος οσ.	† ΙΑ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Αιμιλιανού Κυζίκου, Μύρωνος Κρήτης, Τριταφύλλου
2	3	4	5	6	7	8
Ματθία αποστ.	Λαυρεντίου αρχidiaκ., Εύστου επισκ. Ρώμης	Εύπλου διακ., Θαύμα Αγ. Σπυρίδ., Νήφωνος Κων/λεως	Ανικήτου, Παμφίλου, Φωτίου μαρτ.	Μαξίμου ομολ., Ειρήνης βασιλ., Δοσιθέου οσ.	Μιχαίου προφ., Μαρκέλλου ιερομάρτ., Συμεών νεομάρτ.	† Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
9	10	11	12	13	14	15
Διομήδους μάρτ.	Μύρωνος, Παύλου, Ιουλιανής μαρτ.	Φλώρου, Λαύρου, Ερμού, Λεόντος, Αρσενίου εν Πάρω	Ανδρέου Στρατηλ. & 2.593 μαρτ., Θεοφάνους Ναούσης	Σαμουήλ προφ., Λουκίου μάρτ.	Θαδδαίου αποστ., Βάσσης και των τέκνων	† ΙΓ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Αγαθονίκου μάρτ. και των συν αυτώ
16	17	18	19	20	21	22
† ΑΠΟΔΟΣΙΣ ΚΟΙΜ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ, Ειρηναίου Λουγδ.	† Κοσμά Αιτωλού, Ευτυχούς ιερομάρτ., Διονυσίου Αιγίνης	Βαρθολομαίου & Τίτου αποστ.	Αδριανού & Ναταλίας μαρτ., Ιωάσαφ οσίου	† Φανουρίου ιερομάρτ., Ποιμένος, Ανθούσης	Μωυσέως Αιθιοπ., των εξ Ηρακλείας μαρτ.	† Αποτομή κεφαλής Προδρόμου (νηστεία)
23	24	25	26	27	28	29
† ΙΒ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ (πλουσίου νεανίου), Αλεξάνδρου, Παύλου	† Καταθ. Τιμ. Ζώνης Θεοτόκου					
30	31					

(μεγάλη φωτογραφία)

Νυχτόμπολες μπροστά στο Τέμπλο του Αη Μηνά
φωτ.: Γιώργος Αναλυτής

Σ Ε Π Τ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ

Δισάκι - καρβατζίκα - σάκος - στραπούντα - σάκα - σακούλι

Στην κρεβαταριά ύφαιναν και το πανί που χρoσίμευε για να φτιαχτούν διάφορα είδη σακιών, κατάλληλων για τη μεταφορά προϊόντων και αντικειμένων. Τέτοια σακιά ήταν τα *δισάκια*, οι *καρβατζίκες*, οι *σάκοι*, οι *στραπούντες*, οι *σάκες* των παιδιών για το σχολείο και τα *σακούλια* για το τυρί.

Δισάκι (μεσν. δισάκκ-ι(ο)ν, υποκορ. του δί-σακκος< δι- + σάκκος)

Για να φτιάξουν ένα *δισάκι* δίπλωναν προς τα πάνω τις δυο άκρες ενός μακρόστενου υφαντού και τις έραβαν, οπότε στις άκρες του σχηματίζονταν δύο σάκοι. Με το δισάκι μπορούσε κανείς να μεταφέρει εύκολα σχεδόν οτιδήποτε ήθελε, φτάνει να χωρούσε σ' αυτό. Συνήθως χρoσίμευε για τη μεταφορά αγροτικών προϊόντων και εμπορευμάτων από το χωριό στην εξοχή και το αντίστροφο. Με το δισάκι μετέφεραν τους καλοκαιρινούς μήνες οι γυναίκες στο κελί τα ψωμιά που είχαν ψηθεί στους φούρνους του χωριού. Γι' αυτό ο κάθε σάκος είχε ακριβώς τις διαστάσεις που έπρεπε, ώστε να χωρά ένα ψωμί *τριοκαδώ* (τριών οκάδων), δηλαδή ένα ψωμί κοντά στα τέσσερα κιλά. Στο δισάκι μπορούσαν να βάλουν ακόμα και ένα καλάθι με σταφύλια για να μεταφέρεται πιο εύκολα. Το δισάκι ήταν εύκολο να φορτωθεί στο μουλάρι, έτσι ώστε ο ένας σάκος να κρέμεται από την μια μεριά του σαμαριού και ο άλλος από την άλλη. Πανεύκολο ήταν επίσης και το κρέμασμά του στον ώμο, καθώς οι δυο του σάκοι ζυγιάζονταν μπρος και πίσω:

Το δισάκι του στον ώμο, για το δρόμο...

Στο κελί συνήθως το κρεμούσαν ψηλά σ' έναν *πάγιο* (πάσσαλο) μπηγμένο στην ξερολιθιά του τοίχου, μέσα ή έξω από το κελί, έτσι ώστε να προστατεύουν το περιεχόμενό του από τα τρωκτικά και τα ζώδια.

Τα δισάκια φτιάχνονταν από μάλλινο νήμα και ήταν ριγωτά είτε κόκκινα με μαύρες ρίγες μικρότερες και μεγαλύτερες, είτε άσπρα με μαύρες ρίγες. Τα *δισάκια του σπόρου*, δηλαδή εκείνα που χρησιμοποιούνταν στη σπορά, ήταν τρίχινα, από τρίχα μαύρης *ζίκας* (κατοίκας) για να μην μουσκεύουν, επειδή το μαλλί της κατοίκας είναι άγριο και δεν το διαπερνά εύκολα η βροχή.

Καρβατζίκα

Η *καρβατζίκα* ήταν ένα σακούλι που σούρωνε στο πάνω μέρος μ' ένα κορδόνι φτιαγμένο από δύο νήματα που τα

έστριβαν μαζί (κόκκινο και μαύρο ή μπλε και άσπρο ή πορτοκαλί με άσπρο κ.λπ.). Τις άκρες του κορδονιού τις στερέωναν στις κάτω άκρες του σακουλιού. Περνώντας τα χέρια τους ανάμεσα από τα κορδόνια, την κρέμαγαν στην πλάτη όπως τα σημερινά σακίδια. Με την καρβατζίκα μετέφεραν την *ορντινιά* τους, «το *κουμάντο* τους για φαγητό» στην εξοχή και το *φνιλάκι* (το ασκί με το γάλα) στο χωριό.

Οι καρβατζίκες ήταν δύο ειδών: οι χειμωνιάτικες και οι καλοκαιρινές. Οι χειμωνιάτικες ήταν μάλλινες, συνήθως κόκκινες με μαύρες ρίγες όπως και τα δισάκια. Οι καλοκαιρινές ήταν καμωμένες από βαμβακερό νήμα και δεν «τοίμπαγαν» το δέρμα όπως οι μάλλινες. Καρβατζίκες έφτιαχναν ακόμα και με πανιά της πρoμάτισης που είχαν σχέδια με διάφορα χρώματα, μπλε και κόκκινα ή μπλε και πορτοκαλιά. Αυτές τις καρβατζίκες τις πρόσεχαν περισσότερο από τις άλλες γιατί ήταν πιο λουσάτες, ήταν, θα λέγαμε, *σκορλιανές*.

Σάκοι - Στραπούντες

Με άβαφο μαλλί *ζίκας* ύφαιναν και το πανί με το οποίο έφτιαχναν *σάκους* (σακιά) για τη μεταφορά των γεννημάτων, κυρίως κριθαριού, στα αμπάρια των *μαγαζέδων* και των καϊκιών, αλλά και στους μύλους. Από το ίδιο ύφασμα έφτιαχναν ακόμα και πολύ μεγάλους σάκους για να μεταφέρουν τα άχυρα, που τους ονόμαζαν *στραπούντες*.

Σάκες για το σχολείο

Από βαμβακερό πανί υφασμένο στον αργαλειό (κρεβαταριά) έφτιαχναν και τις *σάκες* για να μεταφέρουν τα παιδιά τα τετράδια και τα βιβλία τους στο σχολείο. Οι σάκες ήταν τετράγωνες και αυτές για τα κορίτσια είχαν δύο κοντά χεράκια, ενώ αυτές για τ' αγόρια είχαν ένα μακρύ λουρί, για να τις κρεμούν σταυρωτά στο ώμο τους.

Σακούλια για το τυρί

Τα *σακούλια* που βάζανε το τυρί για να στραγγίσει, ήταν και αυτά υφαντά στην κρεβαταριά με βαμβακερό σπημόνι και υφάδι. Το πανί αυτό δεν το υφαίνανε κρουστό αλλά αραιό-αραιό, για να βγαίνει ο *τυρόγλας*.

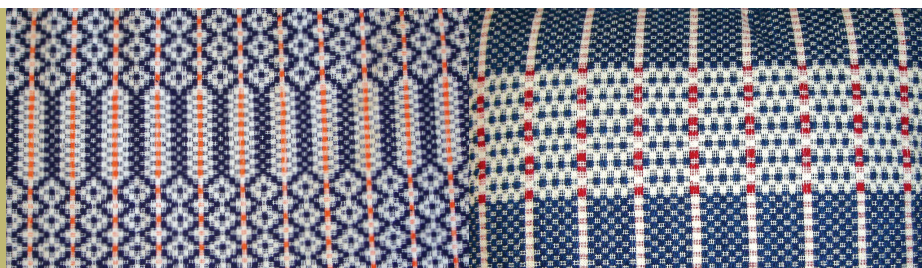
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
		† Αρχή Ινδίκτου, Ιησού Ναυή, Συμεών Στυλίκτου	Μάμαντος μάρτ., Ιωάννου του νηστευτού	Ανθίμου ιερομάρτ., Θεοκτίστου οσ., Φοίβης διακ.	Βαβύλα ιερομάρτ., Μωυσέως προφ., Ερμιόνης μάρτ.	† ΙΕ' ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ζαχαρίου προφ., πατρός του Προδρόμου
		1	2	3	4	5
Θαύμα αρχαγγέλ. Μιχαήλ	Σώζοντος μάρτ., Ευψυχίου μάρτ., Κασσιανής υμνογρ.	† ΓΕΝΕΣΙΟΝ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ	Ιωακείμ & Άννης, Πατέρων Γ' Οικουμ. Συνόδου	Μηνοδώρας, Μητροδώρας, Νυμφοδώρας μαρτ.	Θεοδώρας οσ., Ευφροσύνου μαγείρου, Ευανθίας μάρτ.	† ΠΡΟ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ, Αυτονόμου ιερομάρτ., Κουρνούτου Ικον., Θεοδώρου Αλεξ.
6	7	8	9	10	11	12
Κορνηλίου εκατ., Ιεροθέου Καλαμών	† Η ΥΨΩΣΙΣ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ (νηστεία)	Νικήτα μεγαλομάρτ., Βησσαρίωνος, Συμεών Θεσ/κης	Ευφημίας μεγαλομάρτ., Μελτινής μάρτ.	† Σοφίας, Πίστewς, Αγάπης, Ελπίδος	Ευμενίου επισκ. Γορτύνης, Αριάδνης μάρτ.	† ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΨΩΣΙΝ, Τροφίμου, Σαββατίου, Δορυμεδοντος μάρτ.
13	14	15	16	17	18	19
Ευσταθίου μεγαλομάρτ. και των συν αυτώ	Ιωνά του προφήτου, Κοδράτου αποστ.	Φωκά ιερομάρτ., Φωκά κηπουρού	† Σύλλ. Προδρόμου, Νικολάου Καρπ., Ιωάννου Βραχωρ.	Θέκλης ισαποστ., Παναγίας Μυρτιδιωτίσσης	Παφνουτίου & Ευφροσύνης θυγατρός αυτού	† Μετάστασις Ιωάννου του Θεολόγου
20	21	22	23	24	25	26
Καλλιστράτου μάρτ.	Χαρίτωνος ομολ., Βαρούχ προφ.	Κυριακού αναχωρητού, Πετρωνίας μάρτ.	Γρηγορίου ιερομάρτ. Φωτιστού Αρμενίας			
27	28	29	30			

(μεγάλη φωτογραφία)
Καρβατζίκες στη φτερωτή του μύλου
του Φράγκου Τζιωτάκη
φωτ.: Γιώργος Αναλυτής

Ο Κ Τ Ω Β Ρ Ι Ο Σ

Τραπεζομάντιλα και πετσέτες

Τραπεζομάντιλα

Τα τραπεζομάντιλα ήταν υφασμένα με βαμβακερό νήμα σε βαμβακερό στημόνι. Αν προοριζόντουσαν για το τραπέζι της άκρης, για το μικρό δηλαδή τραπέζι που ήταν στην άκρη του δωματίου και το οποίο χωρούσε δύο άτομα για φαγητό, το τραπεζομάντιλο είχαν το μέγεθος μιας μακριάς πετσέτας. Για να μη λερώνονται γρήγορα τα φαιναν σε χρώμα γερανιό (μπλε) που το ομόρφαιναν ομάδες από λεπτές άσπρες ρίγες. Συνήθως έμπαινε ανάμεσά τους και καμιά ψιλή κόκκινη ρίγα.

Αν τα 'θελαν για *καλά*, να στρώνουν δηλαδή μ' αυτά το τραπέζι της μέσης όταν είχαν γιορτή, τα 'καναν δίφυλλα και στο τελείωμά τους έπλεκαν ολόγυρα με το βελονάκι άσπρη δαντέλα. Αυτά τα τραπεζομάντιλα, τα *καλά*, τα έκαναν και κάτασπρα κι ύφαιναν στις δύο τους άκρες λεπτές κόκκινες ρίγες, από *μάρκα*. *Μάρκα* ονομαζόταν το κόκκινο βαμβακερό υφάδι που το αγόραζαν βαμμένο για να 'ναι ανεξίτηλο και να μην ξεβάφει με τα πολλά πλυσίματα. Το υφάδι αυτό του εμπορίου ήταν ακριβό και γι' αυτό το λόγο οι νοικοκυρές υφάντρες το χρησιμοποιούσαν με φειδώ.

Για τον *σοφρά*, το μικρό χαμηλό τραπέζι, ύφαιναν μικρά τετράγωνα τραπεζομαντιλάκια που τα έλεγαν *μαντίγλες*, επειδή είχαν το μέγεθος μιας μαντίλας. Αυτά ήταν σκούρα, επειδή ήταν υφασμένα με στημόνι που το είχαν βάψει μαύρο και γερανιό σκούρο υφάδι. Και αυτά ήταν λουριδωτά, σε σκούρο γερανιό κυρίως χρώμα συνδυασμένο με άσπρο, κόκκινο και καφετί.

Πετσέτες του αργαλειού

Από πανί της πρᾶμάτισης άσπρο με χρωματιστές μπορντούρες στις άκρες, συνήθως σε κόκκινο χρώμα (μάρκα) που δεν ξέβαφε, έφτιαχναν και μπαμπακερές πετσέτες. Τις πετσέτες αυτές τις χρησιμοποιούσαν για να σκεπάζουν τα γλυκά ή τα κουλούρια ή τις *πίτες του Πάσχα*. Μ' αυτές σκέπαζαν και το ταψί με το ψητό όταν το πήγαιναν και το έφερναν στο φούρνο. Μ' αυτές πήγαιναν τυλιγμένο και το πρόσφορο στην εκκλησιά. Τις πετσέτες αυτές τις έπαιρναν μαζί τους και στα πανηγύρια.

Από μπαμπακερό πανί της κρεβαταριάς έκαναν και πετσέτες για να σκουπίζουνται. Άσπρες με μπορντούρα χρωματιστή ή σκούρες με άσπρες ρίγες.

Σκούρες βαμβακερές πετσέτες έφτιαχναν και για να τις βάζουν οι γυναίκες διπλωμένες στον ώμο ώστε να μην τις κόβει το σταμνί, όταν το έφερναν γεμάτο με νερό από τη βρύση.

Πετσέτες για την «καλημέρα»

Στα σπίτια της Δρυοπίδας συνήθιζαν τα παλιότερα χρόνια να κρεμούν στην *κάμαρη* (κρεβατοκάμαρη) ένα κάδρο, την *καλημέρα*, που είχε ενσωματωμένο πάνω της ένα μικρό καθρέφτη και ήταν ζωγραφισμένες με διάφορες παραστάσεις. Μια πολύ συνηθισμένη *καλημέρα* ήταν αυτή με τα ζωγραφισμένα δύο περισσότερα που κρατούσαν με τα ράμφη τους μια μακριά πετσέτα που πάνω της έγραφε τη λέξη «καλημέρα». Η καλημέρα είχε και μια κρεμάστρα, για να κρεμούν απ' αυτήν την πετσέτα του προσώπου. Τις πετσέτες αυτές όμως δεν τις χρησιμοποιούσαν για να σκουπιστούν, αλλά τις είχαν για φιγούρα. Γι' αυτό και στόλιζαν τις άκρες τους με κρόσσια ή με δαντέλες ή κένταγαν *φιστόνια* που σχημάτιζαν μύτες. Μέσα στις μύτες κένταγαν συνήθως ψιλά ανθάκια.

Πανί για τα στρώματα

Από πανί της κρεβαταριάς έφτιαχναν και τα στρώματα για τα κρεβάτια. Το πανί με το οποίο γινόταν το στρώμα, ήταν από μπαμπακερή κλωστή σαν αυτή που ύφαιναν τα πουκάμισα. Αυτό το πανί είχε συνήθως γερανιές και άσπρες λουρίδες. Για να γίνει το στρώμα, έραβαν ένα μεγάλο σακί, το οποίο γέμιζαν με άχυρα αφού πρώτα τα είχαν *δρυμωνίσει*. Τα είχαν δηλαδή κοσκινίσει με το *δρυμόνι*, που ήταν ένα μεγάλο κόσκινο, για να φύγει η σκόνη και το ψιλό το άχυρο και έτσι να γίνει το στρώμα αφράτο.

* * *

Για τις κουρτίνες, τα κουρτινάκια, το *καναπελίκι* (το κάλυμμα του καναπέ), το *γύρο* του κρεβατιού και του καναπέ, τα πετοετάκια για τους μπουφέντες και το εικονοστάσι δεν χρησιμοποιούσαν υφαντά της κρεβαταριάς αλλά υφάσματα που τα αγόραζαν από τον έμπορο, ο οποίος περιόδευε με το γαϊδουράκι του το χωριό.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
				Ανανίου αποστ., Ρωμανού Μελ., Ιωάννου Κουκουζέλη	Κυπριανού ιερομάρτ., Ιουστίνης, Γεωργίου νεομάρτ.	† Β' ΛΟΥΚΑ, † Διονυσίου Αρεοπαγίτου επισκ. Αθηνών
				1	2	3
Ιεροθέου Αθηνών	Χαριτίνης, Μαμέλκχης μαρτ., Μεθοδίας Κιμώλου	† Θωμά αποστ., Ερωτηίδος μαρτ.	Σεργίου & Βάκκου μεγαλομαρτ., Πολυχρονίου ιερομάρτ.	Πελαγίας οσ., Πελαγίας παρθενομάρτ.	† Ιακώβου Αδελφοθέου, Ιγνατίου Κων/λεως	† Γ' ΛΟΥΚΑ, Ευλαπίου & Ευλαμπίας μαρτ., Θεοφίλου οσ.
4	5	6	7	8	9	10
Πατέρων Ζ' Οικ. Συν., Φιλίππου	Πρόβου, Ταράχου, Ανδρονίκου μαρτ., Συμεών νέου Θεολόγου	Κάρπου, Παύλου μαρτ., Χρυσής νεομάρτ. Μογλενών	Ναζαρίου, Γερβασίου, Κοσμά Μαΐουμά, Ιγνατίου Λειμ.	Λουκιανού πρεσβ., Σαβίνου οσ., Βάρσου ομολογ.	Λογγίνου εκατοντ., Λεοντίου & των συν αυτώ	† ΣΠΟΡΕΩΣ, ΠΑΤ. Ζ' Οικουμ. Συνόδου, Ωσηέ προφ., Ανδρέου οσιομάρτ., 20 ιατρών αναργύρων
11	12	13	14	15	16	17
† ΛΟΥΚΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ, Μαρίνου μάρτ.	Ιωήλ προφ., Ουάρου μάρτ.	† Γερασίμου Κεφαλληνίας, Αρτεμίου μεγαλομάρτ.	Χριστοδ. εν Πάτμω, Ιλαρίωνος οσ., Ιωάννου νεομάρτ.	Αβερκίου Ιεραπόλεως, των εν Εφέσω 7 παιδων	† Ιακώβου αποστ. Αδελφοθ., Ιγνατίου Κων/λεως	† Ε' ΛΟΥΚΑ, Αρέθα μεγαλομάρτ., Σεβαστιανής μαρτ., Πρόκλου
18	19	20	21	22	23	24
Ταβιθάς ελεήμον., Μαρκανού	† Δημητρίου μεγαλομάρτ. Μυροβλήτου	Νέστορος μαρτ., Πρόκλης συζύγου Πιλάτου	† Αγίας Σκέπης (Επέτειος ΟΧΙ), Τερεντίου, Ευνίκης	Αναστασίας Ρωμαίας, Αβραμίου οσ. και Μαρίας	Κλεόπα, Αρτεμά απόστ., Ζηνοβίου & Ζηνοβίας μαρτ.	† ΣΤ' ΛΟΥΚΑ, Στάχυος, Απελλού, Αμπλία, Ουρβανού, Νικολάου νεομάρτ.
25	26	27	28	29	30	31

(μεγάλη φωτογραφία)
Πετσέτα τ'αργαλειού
στο σοφρά του κελιού (Αγροτομουσείο)
φωτ.: Γιώργος Αναλυτής

Ν Ο Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ

Η ανδρική φορεσιά

Η καθημερινή ανδρική φορεσιά αποτελείτο από το *πoucάμισο*, τη *βράκα*, το *γιακαλί*, το *ζωνάρι*, τα *εσώρουχα*, τις *κάλτσες* και τα *τσαρούχια*. Τα εσώρουχα ήταν μια δεύτερη βράκα για σώβρακο και μάλλινες φανέλες πλεγμένες με βελόνες ή βελονάκι.

Τις σκόλες η φορεσιά ήταν πολύ πιο πλούσια. Τα *σαλβάρια*, όπως ονόμαζαν την ανδρική φορεσιά, είχαν εκτός από μαύρη βράκα, κόκκινο φέσι με μαύρη ή μπλε φούντα, λευκό πουκάμισο με σχέδια και κεντήματα με ειδικό λεπτό μαύρο λαιμοδέτη που 'δενε σε φιόγκο, σκούρο δίχρωμο γιλέκο με σχέδια και κεντήματα και πολύχρωμο μεταξωτό ζωνάρι μεγάλου μήκους και πλάτους, μαύρες μάλλινες κάλτσες και πολύχρωμες κεντητές καλτισοδέτες. Για υποδήματα είχαν *παντόφλες* χρώματος ανοικτού καφέ προς το κόκκινο, ένα είδος δερμάτινου παντοφλέ παπουτσιού με λουράκι στον αστράγαλο. Για πανωφόρι είχαν το καπότο, είδος μπλε μπερτας με κουκούλα και κόκκινη επένδυση.

Από τα παραπάνω μόνο οι κάλτσες ήταν ντόπιες, τα υπόλοιπα τα αγόραζαν είτε από τη Σμύρνη πριν το '22 είτε από τη Σύρο ή από την Αθήνα. Η δαπάνη της απόκτησης της φορεσιάς ήταν πολύ υψηλή για το μέσο αγροτικό εισόδημα της εποχής. Γι' αυτό λίγοι ήταν εκείνοι που την είχαν πλήρη. Φορούσαν και για σχολιανό το *βρακάδικο σακάκι* που ήταν από μαύρο μαλλί, πολύ πυκνά πλεγμένο με το βελονάκι, κι έφερε μανίκια.

Η καθημερινή φορεσιά ήταν πολύ πιο απλή. Το γιακαλί που ήταν και πιο ζεστό αντικαθιστούσε το γιλέκο, και το ζωνάρι ήταν υφαντό της κρεβαταριάς μαύρου χρώματος.

Το πουκάμισο

Το μπαμπακερό πανί της κρεβαταριάς με το οποίο έφτιαχναν τα *πoucάμισα*, ήταν άσπρο και είχε πολύ λεπτές μαύρες ρίγες. Το πουκάμισο δεν είχαν συνήθως γιακάδες αλλά ένα άνοιγμα μπροστά που το στόλιζαν με γαζιά και *μπαστάκια*. Τα μπαστάκια ήταν μικρές πιετούλες που σχημάτιζαν σειρές και με αυτές έφτιαχναν διάφορα σχέδια.

Το γερανιό πουκάμισο

Τα γερανιά πουκάμισα ήταν υφασμένα με μαύρο σπημόνι και *γερανί* (μπλε) βαμβακερό υφάδι και γι' αυτό ήταν σκούρα, σαν τα σημερινά τζην πουκάμισα. Τα φορούσαν οι γέροι και οι ηλικιωμένοι με τις φουφούλες και οι *πενθημένοι* (όσοι είχαν πένθος). Τα φορούσαν και οι άντρες όταν

έκαναν αγροτικές δουλειές, για να μη λερώνονται γρήγορα. Τα γερανιά πουκάμισα ήταν ανοιχτά μπροστά με τραχηλιά και ήταν και αυτά στολισμένα με μπαστάκια και γαζιά.

Η βράκα

Τις καθημερινές *βράκες* τις έφτιαχναν με ύφασμα της κρεβαταριάς, όχι όμως και τα *σαλβάρια* (τις επίσημες βράκες που τις φόραγαν τις Κυριακές για να παν στην εκκλησιά και τις σκόλες). Τα σαλβάρια τα 'φτιαχναν από μαλακό αγοραστό πανί. Για να φτιάξουν μια βράκα ένωναν τέσσερα ορθογώνια κομμάτια υφάσματος. Στη μέση έβαζαν τα δύο πιο κοντά και στις άκρες έραβαν τα δύο πιο μακριά, απ' όπου θα έβγαιναν τα πόδια. Τα μεσαία κομμάτια δημιουργούσαν ανάμεσα στα πόδια τη *σέβλα*. Η ραμμένη βράκα διπλωμένη στα δύο έμοιαζε με ένα Π. Η βράκα που ήταν μαύρη σούρωνε στην πάνω μεριά της.

Το γιακαλί

Το *γιακαλί* ήταν ένα είδος γιλέκου, μαύρου χρώματος, φτιαγμένο από ρασέντονο μπροστά και στο ύψος περίπου της μέσης είχε ραμμένο από τη μια μεριά ένα κουμπί και από την άλλη μια προεξέχουσα μάλλινη θηλιά για κουμπότρυπα.

Ζωνάρι

Από μπαμπακερό πανί της κρεβαταριάς έφτιαχναν και το καθημερινό *ζωνάρι* με το οποίο έδεσαν οι άνδρες τη βράκα στη μέση τους. Το ζωνάρι ήταν υφασμένο με βαμβακερό υφάδι. Το σκολιανό ζωνάρι ήταν από μετάξι.

Η καπότα

Η *καπότα* ήταν ένα χονδρό επανωφόρι με μανίκια και κουκούλα που φορούσαν οι άνδρες τις πολύ κρύες και βροχερές μέρες του χειμώνα, όταν πήγαιναν στην εξοχή. Η καπότα ήταν φτιαγμένη από ένα φύλλο ρασεντονιάς που ήταν υφασμένη με υφάδι από μαλλί προβάτου και με μάλινο σιμόνι. Η καπότα ήταν χοντρή και μαλακή επειδή το ρασέντονο όταν το πατούσαν έπηζε και αφράτευε.

Το χειμώνα, κοντά στα Χριστούγεννα, όταν γεννούσαν τα ζωντανά (τα πρόβατα και τα γίδια), οι άνδρες έπρεπε να μείνουν μερικά βράδια στο κελί. Για να κοιμηθούν μερικές ώρες έπεφταν πάνω στα άχυρα και σκεπάζονταν με την καπότα που ήταν ζεστή.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
Κοσμά και Δαμιανού, Αναργύρων, Δαβίδ Ευβ.	Ακινδύνου, Πηγαίου, Ελπιδοφόρου, Αφθονίου, Ανεμιοδίστου	Ακεψιμά, Αειθαλά, Ιωσήφ μαρτ., Γεωργίου Νεσπολ.	Ιωαννικίου οσ., Νικάνδρου επισκ., Ερμείου ιερομάρτ.	Γαλακτίωνος, Επιστήμης μαρτ.	Παύλου Κων/λεως, Λουκά οσ., Παύλου σαλού	† Ζ' ΛΟΥΚΑ, Των εν Μελιτινή 33 μαρτ., Λαζάρου οσ.
1	2	3	4	5	6	7
Παμμεγίστων Ταξιαρχών	† Νεκταρίου Αγίνης, Ονησιφόρου μαρτ., Θεοκτίστης Λέσβου	Ολυμπά, Σωσιπάτρου, Ροδίωνος αποστ., Αρσενίου Καπαδ.	Μηνά μεγαλομάρτ., Βίκτωρος, Βικεντίου, Θεοδώρου Στουδίτου	† Ιωάννου Ελεήμονος, Νείλου οσ.	† Ιωάννου του Χρυσοστόμου	† Η' ΛΟΥΚΑ, † Φιλίππου Αποστόλου, Κων/νου Υδραίου, Γρηγορίου Παλαμά
8	9	10	11	12	13	14
Γουρία (αρχή νηστείας)	† Ματθαίου Αποστόλου & Ευαγγελιστού	Γρηγορίου Νεοκαισαρείας, Γενναδίου Κων/λεως	Πλάτωνος, Ρωμανού μαρτ., Αναστασίου νεομάρτ.	Αβδίου προφ., Βαρλαάμ μαρτ. Ηλιοδώρου, Ευφημίας	Γρηγορίου Δεκαπολ., Πρόκλου Κων/λεως	† ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
15	16	17	18	19	20	21
Αρχίππου, Φιλήμονος αποστ.	Αμφιλοχίου επισκ. Ικονίου, Σισινίου ομολ.	Κλήμεντος Ρώμης, Πέτρου Αλεξανδ., Φιλουμένου μαρτ.	† Αικατερίνης μεγαλομάρτ., Μερκουρίου μεγαλομάρτ.	Στυλιανού, Αλυπίου οσ., Νίκωνος «Μετανοείτε»	Ιακώβου Πέρσου, Πινουφρίου οσ.	† Θ' ΛΟΥΚΑ, Στεφάνου ομολογ., Ειρηνάρχου μαρτ., 52 μαρτ.
22	23	24	25	26	27	28
Διονυσίου Κορίνθου	† Ανδρέου Πρωτοκλ, Φρουμεντίου ισαποστ. Αιθιοπίας					
29	30					

(μεγάλη φωτογραφία)

Αντρική και γυναικεία καθημερινή φορεσιά
φωτ.: Γιώργος Αναλυτής

Δ Ε Κ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ

Η γυναικεία φορεσιά

Η γυναικεία φορεσιά άρχισε να επηρεάζεται και τελικά να προσαρμόζεται στα αστικά (δυτικά) πρότυπα πολύ νωρίτερα σε σύγκριση με την ανδρική. Έτσι απ' τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, το σύνολο των νεοτέρων γυναικών φορούσαν αθηναϊκού τύπου φουστάνια, τουλάχιστον τις σκόλες, ενώ μόνο οι ηλικιωμένες γυναίκες, και όχι όλες, φορούσαν σάκους και βέστες. Με βάση τις μαρτυρίες των σημερινών ηλικιωμένων γυναικών, η πλήρης τοπική γυναικεία ενδυμασία άρχισε να εκλείπει την περίοδο του μεσοπολέμου.

Οι βέστες

Οι βέστες ήταν σκούρες μακριές φούστες με ρίγες, καμωμένες από βαμβακερό πανί της κρεβαταριάς, που τις φορούσαν οι ηλικιωμένες γυναίκες. Στο κάτω μέρος τους είχαν ένα σουρωτό φραμπαλά από το ίδιο ύφασμα, κομμένο όμως κόντρα ή πλάγια.

Ο σάκος

Πάνω από τη βέστα φορούσαν το *σάκο*, ένα είδος σακακιού-πουκαμίσου με τραχηλιά ή πέτο γιακά. Το σάκο τον έραβαν οι μοδίστρες κάνοντας μπροστά και πίσω πιετούλες και τον στόλιζαν με γαζιά και κουμπάκια.

Οι ρόμπες

Οι νεότερες γυναίκες δεν φορούσαν βέστες αλλά *ρόμπες*. Οι ρόμπες γίνονταν και αυτές από βαμβακερό πανί της κρεβαταριάς με νήμα βαμμένο σε διάφορα χρώματα, καφέ, γερανιό κ.ά. ή είχαν ρίγες. Οι ρόμπες ήταν κομμένες στη μέση και έκλειναν μπροστά με κουμπάκια. Γύρω στο λαιμό έβαζαν ένα ρέλι με γαζιά ή έφτιαχναν *φιστόνι* (φεστόνι). Οι ρόμπες είτε καλοκαιρινές ήταν, είτε χειμωνιάτικες, είχαν μακριά μανίκια. Οι χειμωνιάτικες ρόμπες ήταν από πανί υφασμένο με μαύρο στημόνι, γι' αυτό ήταν και πιο σκούρες, ενώ οι καλοκαιρινές ήταν με άσπρο στημόνι.

Τα εσώρουχα

Τα εσώρουχα ήταν όλα φτιαγμένα από άσπρο βαμβακερό πανί της κρεβαταριάς.

Το μισοφόρι: Το μισοφόρι ήταν ένα ριχτό φόρεμα με λαιμόκοψη, χωρίς άνοιγμα μπροστά. Πολλές γυναίκες στόλιζαν τις άκρες του με άσπρη ψιλή δαντελίτσα πλεγμένη στο βελονάκι, ή κεντούσαν φεστόνι και λουλουδάκια. Τα καλοκαιρινά μισοφόρια ήταν αμάνικα ή είχαν κοντά μανίκια.

Η βράκα: Τα παλιότερα χρόνια οι γυναίκες φορούσαν από μέσα βράκες που τις έδεναν στον αστράγαλο με κορδόνια, γιατί όταν έσκυβαν δεν έπρεπε να βλέπουν οι άντρες τη γάμπα τους. Αισθάνονταν σα να τις έβλεπαν γυμνές. Αργότερα οι μεγαλύτερες γυναίκες φόραγαν πιο κοντές βράκες, που τις έδεναν κάτω από το γόνατο και τις σούρωναν στη μέση με δύο κορδόνια (*βρακοζώνια*) τα οποία έδεναν το ένα αριστερά και το άλλο δεξιά.

Οι νέες κοπέλες φορούσαν *τα φουφουλάκια*, κοντά βρακάκια

που σούρωναν στη μέση με λάστιχο και είχαν κοντά μπατζάκια με φεστόνι ή νταντέλες στο τελείωμα και κανένα μικρό κέντημα.

Ο μπουόστος: Ο μπουόστος ήταν ένα κοντό αμάνικο φανελάκι, στολισμένο με φεστόνι ή δαντέλες στο τελείωμα και ένα κέντημα μπροστά.

Το κάλυμμα του κεφαλιού

Τα παλιότερα χρόνια οι Θερμιώτισσες, όταν έβγαιναν έξω από το σπίτι, είχαν πάντα καλυμμένο το κεφάλι τους με μαντίλα ή μποξά.

Ο μποξάς ήταν ένα μαντίλι σκούρο γερανιό με άσπρο (άσπρο στημόνι και γερανιό υφάδι), που επειδή ήταν σκούρο το φορούσαν οι ηλικιωμένες γυναίκες και όσες είχαν πένθος.

Το μαντίλι (ή μαντίλα) ήταν φτιαγμένο από άσπρο πανί της κρεβαταριάς και το φορούσαν οι γυναίκες χειμώνα και καλοκαίρι, όταν πήγαιναν στην εξοχή. Το μαντίλι ήταν ένα μεγάλο τριγωνικό πανί. Το φόραγαν στο κεφάλι και, αφού διπλώναν τις άκρες του κάτω από το πηγούνι, τις έδεναν στο πάνω μέρος του κεφαλιού για να προστατεύουν, εκτός από το κεφάλι, το λαιμό και το σβέρκο.

Οι γυναίκες κατά την εκτέλεση των διάφορων αγροτικών εργασιών κατέβαλλαν ιδιαίτερη προσπάθεια να μη μαυρίσουν, γιατί σύμφωνα με τα τότε πρότυπα ομορφιάς οι άντρες προτιμούσαν εκείνες που ήταν «άσπρες». Γι' αυτό όταν θέριζαν ή αλώνιζαν έπαιρναν ιδιαίτερα μέτρα προφύλαξης από τον ήλιο, φορώντας καλύμματα στο κεφάλι και τα χέρια, το *μούσκι*, τον *κουτελίτη*, την *κουκούλα* και τα *χερώτια*.

Το μούσκι ήταν ένα μικρό τριγωνικό πανί με δυο κορδόνια στις δύο άκρες του με το οποίο κάλυπταν τη μύτη τους.

Ο κουτελίτης ήταν ένα ορθογώνιο πανί με δυο κορδόνια στις δυο άκρες. Τον κουτελίτη, αφού τον κολλάριζαν καλά, τον έβαζαν στο κούτελό τους σαν γείσο και τον έδεναν κάτω από το πηγούνι.

Οι γυναίκες στο θέρος και στο αλώνισμα έδεναν πρώτα το μούσκι και τον κουτελίτη και από πάνω φορούσαν τη μαντίλα. Έτσι ήταν πλήρως προστατευμένες από τον ήλιο. Άλλες φορές πάλι φόραγαν την *κουκούλα*. Η κουκούλα είχε ραμμένο πάνω στον κουτελίτη ένα πανί που σούρωνε στο πίσω μέρος του κεφαλιού με δυο κορδόνια προστατεύοντας τα μαλλιά και κυρίως το σβέρκο. Την κουκούλα τη στερέωναν στο κεφάλι τους δένοντάς την φιόγκο κάτω από το πηγούνι τους.

Χερώτια (χειρώκτια): Για να προστατεύουν τα χέρια από το μαύρισμα και τα γδαρσίματα κατά το θερισμό, φόραγαν χειρώκτια. Για να φυιάσουν τα χειρώκτια έπλεκαν κάλτσες και στο τελείωμα στερέωναν ένα κομμάτι πανί που κάλυπτε την παλάμη τους. Φόραγαν την κάλτσα στο μπράτσο και στερέωναν το χερώπι στο χέρι περνώντας δύο δάκτυλα (τον αντίχειρα και τον μεσαίο) στις δύο θηλιές που είχαν ράψει στο κάτω μέρος του πανιού.

Τα υπόλοιπα γυναικεία ρούχα του χειμώνα, η *μπόλια*, η *μπέρτα* και το *σάβλι*, δεν ήταν από υφαντά του αργαλειού αλλά ήταν πλεγμένα με το βελονάκι.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΧΑ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή
		Ναούμ προφ., Φιλαρέτου ελεήμ., Ανανίου μάρτ.	Αβρακούμ προφ., Μυρόνης μάρτ., Θεοφίλου οσ.	Σοφονίου προφ., Αγαπίου, Σελεύκου μαρτ., Αγγελή	† Βαρβάρας μεγαλομάρτ., Ιωάννου Δαμασκ., Σεραφείμ Φαν.	† Ι' ΛΟΥΚΑ, † Σάββα Ηγισμένου, Διογένους μάρτ.
		1	2	3	4	5
Νικολάου Μύρων	Αμβροσίου Μεδιολάνων, Αθηναδώρου μάρτ.	Παταπίου οσ., Σωσθένους, Απολλώ, Τυχικού αποστ.	† Σύλληψης Αγίας Άννης, Άννης προφ.	Μηνά καλλικελ., Ερμογόνους, Ευγράφου μαρτ.	Δανιήλ, Λουκά Στυλτών, Μείρακος μάρτ.	† ΙΑ' ΛΟΥΚΑ, † Σπυρίδωνος Τριμυθούντος, Ιωάννου Ζιχνών
6	7	8	9	10	11	12
Ευστρατίου, Αυξεντίου	Θύρσου, Απολλωνίου, Αρριανού, Φιλήμονος μαρτ.	† Ελευθερίου ιερομάρτ. και Ανθίας μητρός αυτού	Αγαίου προφ., Μοδέστου Ιεροσ., Θεοφάνους βασιλ.	† Δανιήλ προφ., Διονυσίου επισκ. Ζακύνθου	Σεβαστιανού, Ζωής και των συν αυτοίς μαρτ.	† ΠΡΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ, Βονιφατίου, Γρηγεντίου επισκ. Αιθιοπίας, Ευτυχίου
13	14	15	16	17	18	19
Ιγνατίου Θεοφόρου	Ιουλιανής και των συν αυτή 500 μαρτ., Θεμιστοκλέους	Αναστασίας Φαρμ/λντριάς, Χρυσογόνου και Θεοδότης μάρτ.	Εν Κρήτη 10 μαρτ., Ναούμ ιεραποστ.	Ευγενίας οσιομάρτ., Φιλίππου, Βασίλλας, Αχαϊκού μάρτ.	† Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ	† ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ, † Σύναξης της Θεοτόκου, Ευθυμίου Σάρδεων
20	21	22	23	24	25	26
Στεφάνου πρωτομάρτ.	Των εν Νικομηδεία δισχυρίων μαρτ., Γλυκερίου μάρτ.	Των υπό Ηρώδωσ αναιρεθέντων νηπίων, Γεωργίου ποιητού	Ανυσίας οσιομάρτ., Φιλεταίου μάρτ., Γεδεών νεομάρτ.	Μελάνης Ρωμαίας οσ., Ζωτικού Ορφανοτρόφου		
27	28	29	30	31		

(μεγάλη φωτογραφία)
Τριχιά μπροστά στο κρεβάτι
φωτ.: Γιώργος Αναλυτής

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Κλείνοντας το φετινό ημερολόγιο του Συνδέσμου Δρυοπιδίων Κύθνου θέλουμε να εκφράσουμε θερμές ευχαριστίες σ' όλους εκείνους που συνέβαλαν στην πραγματοποίηση της έκδοσής του. Ιδιαίτερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε:

- * Την Μαριέττα Παπαμακαρίου-Φίλιππα, για το χρόνο που διέθεσε και τις συνεχείς προσπάθειες που κατέβαλε να φανεί πολλαπλώς χρήσιμη, θέτοντας στη διάθεσή μας για φωτογράφιση ό,τι είχε, σπίτι, κελί και υφαντά.
- * Τον Γιώργο Αναλυτή και Γιώργο Βοσδογάννη που θυσιάσαν μέρες από τις διακοπές τους για να γίνει η φωτογράφιση.
- * Την Πόπη Αντ. Φίλιππα, που μετέφερε ολόκληρη «ρούμπα» από την Αθήνα στα Θερμιά για να διευκολυνθεί η φωτογράφιση.
- * Τους Φρόσω και Σταμάτη Γαρδέρη για τη θαυμάσια ξενάγηση και φιλοξενία που μας προσέφεραν στο ζωντανό μουσειακό χώρο που έχουν δημιουργήσει στο Περιδίκι.
- * Την Στέλλα Νικ. Γονίδα για το χρόνο που μας αφιέρωσε και την ανεξάντλητη υπομονή της να μας εξηγήσει επί τόπου όλα τα μυστικά της λειτουργίας της κρεβαταριάς.
- * Την κυρα-Πηνελόπη (Λόπη) Αντ. Μπουρίτη για την καλосύνη της να μας ανοίξει το υψηλής αισθητικής αξίας σπίτι της για τις ανάγκες της φωτογράφισης.

- * Για τον ίδιο λόγο θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε και την Καλλίτσα Μιχ. Μαρτίνου.
- * Την Κατίνα Πιπ. Φιλιππαίου, για την γλαφυρή εξιστόρηση της προετοιμασίας του μάλλινου νήματος.

Ευχαριστούμε επίσης τις: Κατερίνα Κων. Γονίδα, Καλλίτσα Μιχ. Μαρτίνου, Μαρία Ιωάν. Μαρτίνου, Μαρίνα Ιωάν. Μαρτίνου, Μαρία Πετρ. Παπαμακαρίου, Αννεζιώ Γκούμα του Φροσινάκη, Ελένη Ιωάν. Παπανικολάου και Κατερίνα Φρατζ. Παπαγεωργίου, για την προθυμία τους να μας κάνουν κοινωνούς της συσσωρευμένης εμπειρίας τους για τη ζωή στα Θερμιά και να εμπλουτίσουν την ιστορική μας μνήμη και στον τομέα της υφαντικής τέχνης.

Ευχαριστούμε τέλος:

- * τον φιλόλογο Χρίστο Δάλκο για τις πολύτιμες γλωσσολογικές του επισημάνσεις και διορθώσεις
- * τις Μαριέττα Γεωργούλη, Άννα Στίνη-Κούτρα, Καίτη Στίνη-Παπαγγελουπούλου, Αθανασία Ιωάν. Κοκκινογένη και τη θυγατέρα της Αθανασία, και την Τόνια και τον Μανώλη Βιτάλη για την πολύπλευρη και πολύτιμη προσφορά τους.

Στάμη Τοικοπούλου-Μαρτίνου

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΡΥΟΠΙΔΕΩΝ ΚΥΘΝΟΥ
Λάρνακος και Αμμοχώστου 2, Αιγάλεω, ΤΚ 12241
Τηλ.: 210 5904662
e-mail: sdkithnou@gmail.com
<http://syndriopideon.blogspot.com>

© Στάμη Τοικοπούλου-Μαρτίνου (e-mail: stsikop@otenet.gr)

Σχεδιασμός: Δ. Κ. Σωτηρόπουλος, www.moebius.gr